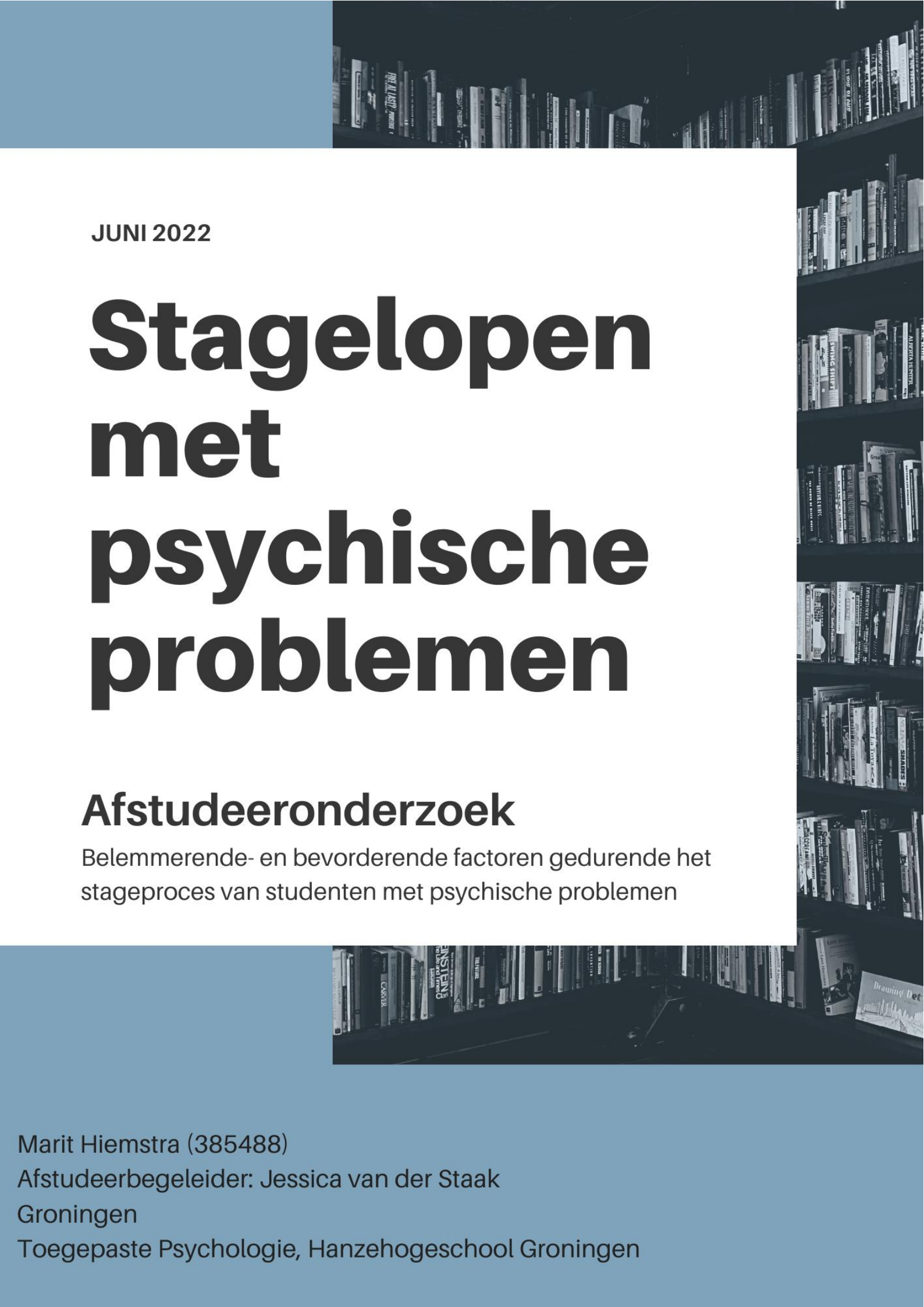

JUNI 2022

Stagelopen met psychische problemen

Afstudeeronderzoek

Belemmerende- en bevorderende factoren gedurende het stageproces van studenten met psychische problemen

Marit Hiemstra (385488)

Afstudeerbegeleider: Jessica van der Staak

Groningen

Toegepaste Psychologie, Hanzehogeschool Groningen

Stagelopen met psychische problemen

Een onderzoek naar de belemmerende- en bevorderende factoren die een rol spelen bij het succesvol doorlopen van stage bij studenten met psychische problemen.

Onderwijsinstelling: Hanzehogeschool Groningen
Academie voor Sociale Studies
Bachelor Toegepaste Psychologie
Zernikeplein 23
9747 AS, Groningen

Afstudeerdocent: Jessica van der Staak
j.van.der.staak@pl.hanze.nl

Opdrachtgever: Lectoraat Rehabilitatie
Hanzehogeschool Groningen
Zernikeplein 23
9747 AS, Groningen
<https://www.hanze.nl/nld/onderzoek/kenniscentra/hanzehogeschool-centre-of-expertise-healthy-ageing/lectoraten/lectoraten/rehabilitatie>

Contactpersoon: Jorien van der Velde
+31 (0)50 595 7353
j.van.der.velde@pl.hanze.nl

Auteur: Marit Hiemstra
Studentnummer: 385488
Ytsjesân 92
8939 DL, Leeuwarden
m.hiemstra@st.hanze.nl

Datum: 06-06-2022

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt mijn afstudeerscriptie over de factoren die een rol spelen gedurende het stageproces van studenten met psychische problemen. Deze scriptie is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding Toegepaste Psychologie aan de Hanzehogeschool Groningen en in opdracht van het lectoraat Rehabilitatie. Het onderzoek maakt deel uit van een groter project, genaamd Kieskeurig-Stage.

Gedurende mijn eigen stageperiode merkte ik dat ik interesse had in de combinatie tussen psychologie en onderwijs. Ik hoopte daarom dat ik mijn afstudeeronderzoek kon richten op deze onderwerpen.

Tijdens het schrijven van mijn afstudeerscriptie heb ik hulp mogen ontvangen vanuit de opleiding. Ik wil Jessica van der Staak bedanken voor haar duidelijke feedback op momenten dat dit nodig was. Hiernaast wil ik ook graag Jorien van der Velde bedanken voor de interessante afstudeeropdracht, het meedenken en het delen van haar kennis gedurende dit afstudeerproces. Tot slot wil ik mijn studiegenoten Titia Bijma, Sangita Dijkstra en Kirsten van der Pol bedanken. Gedurende deze afstudeerperiode hebben wij veel kunnen sparren en heb ik fijne feedback ontvangen.

Ik wens u veel plezier met het lezen van mijn afstudeerscriptie.

Groningen, juni 2022

Marit Hiemstra

Samenvatting

Studenten met psychische problemen lopen vaker vast binnen hun stage dan andere studenten. Aangezien een stage vaak een essentieel onderdeel is van een studie, kan dit leiden tot studievertraging of studie-uitval. Deze problemen omtrent stage zijn ook te zien binnen de Hanzehogeschool Groningen. Door middel van het ontwikkelen van de e-module Kieskeurig-Stage wil het lectoraat Rehabilitatie studenten met psychische problemen helpen bij het kiezen en verkrijgen van hun stageplek zodat een student een stageplek kan vinden die bij hen aansluit. Het doel van dit afstudeeronderzoek is het verkrijgen van kennis en inzicht over de problemen waar studenten met psychische problemen tegenaan lopen en wat er goed gaat tijdens het stageproces. De onderzoeksvraag luidt als volgt:

‘Wat zijn belangrijke bevorderende en belemmerende factoren, voor studenten met psychische problemen binnen de Academie voor Sociale Studies van de Hanzehogeschool Groningen, gedurende het gehele stageproces?’

Dit onderzoek is opgedeeld in twee fasen. In de eerste fase is er gekeken wat er al bekend is door middel van een literatuuronderzoek. Vervolgens is er in de tweede fase een kwalitatief onderzoek uitgevoerd om de belemmerende- en bevorderende factoren in kaart te brengen. Dit is gedaan door middel van het afnemen van negen interviews onder studenten van de Academie voor Sociale Studies (SASS) aan de Hanzehogeschool Groningen. De deelnemers hadden onlangs stagegelopen of liepen op het moment van de afname van de interviews stage. Door gebruik te maken van een interviewschema zijn de ervaren belemmerende- en bevorderende factoren gedurende het kiezen, verkrijgen en het behouden van de stage uitgevraagd. De interviews zijn vervolgens getranscribeerd en gecodeerd.

Op basis van de resultaten en de conclusie zijn er aanbevelingen opgesteld voor het lectoraat Rehabilitatie. Ten eerste kwam er naar voren dat veel studenten met psychische problemen niet op de hoogte zijn van de ondersteuningsmogelijkheden binnen de Hanzehogeschool en/of binnen het stagebedrijf. Hier kan aandacht aan besteed worden door in de e-module overzichtelijk en toegankelijk de ondersteuningsmogelijkheden te tonen. Hiernaast bleek er uit de resultaten dat de studenten het gevoel hebben dat ze alles zelfstandig moeten doen. Dit zou in de e-module naar voren kunnen komen door te benadrukken dat de studenten er niet volledig zelfstandig voor staan. Tot slot is er gebleken dat verkregen zelfinzicht bij deze studenten bevorderend werkt, ook hier zou de e-module invloed op kunnen uitoefenen.

Dit afstudeeronderzoek is gericht op studenten van SASS. Om de e-module toe te passen binnen de gehele Hanzehogeschool zou het interessant zijn om ook meer inzicht te verkrijgen in de belemmerende- en bevorderende factoren die studenten van andere schools ervaren.

Abstract

Students with psychiatric disabilities experience problems during their internship more often than other students. Since an internship is often an essential part of an education, this can lead to study delay or study failure. These problems concerning internships can also be seen at Hanze University of Applied Sciences (UAS) in Groningen. By developing the e-module 'Kieskeurig-Stage', the professorship of Rehabilitation wants to help students with psychiatric disabilities to choose and obtain their internship, so that a student finds an internship that suits them the best. The purpose of this thesis is to obtain knowledge and insights into the problems students with psychiatric disabilities encounter and what goes well during the internship process. The research question is as follows: *'What are important facilitating and hindering factors, for students with psychiatric disabilities within the Academy for Social Studies of Hanze University of Applied Sciences, during the entire internship process?'*

This research has been divided into two phases. In the first phase the researcher looked at what is already known from earlier studies. Then, in the second phase, a qualitative study was carried out to identify the hindering and promoting factors. This was done by conducting nine interviews with students of the Academy of Social Studies (SASS) at Hanze UAS in Groningen. The participants had recently completed an internship or were in the middle of their internship at the time the interviews were conducted. By using an interview schedule, the hindering and promoting factors experienced during the process of choosing, obtaining and maintaining an internship were questioned. The interviews were then transcribed and coded.

Based on the results and the conclusion, recommendations have been made for the professorship of Rehabilitation. Firstly, it emerged that many students with psychological problems are not aware of the support possibilities within the Hanze UAS and/or within their internship company. This could be addressed by providing a clear and accessible overview of the support possibilities in the e-module. In addition, the results showed that the students have the feeling that they have to do everything independently. This could be brought out in the e-module by emphasising that the students are not completely independent. Finally, it turned out that obtained self-insight with these students is conducive, here too, the e-module could exert influence.

This research is aimed at students of SASS. In order to apply the e-module throughout Hanze UAS, it would be interesting to gain more insight into the factors that obstruct and promote students from other schools.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding	7
1.1 Aanleiding.....	7
1.2 Lectoraat Rehabilitatie	8
1.3 Theoretisch kader	8
1.4 Probleemstelling.....	12
1.5 Doelstelling.....	12
Hoofdstuk 2: Methode	13
2.1 Design	13
2.2 Respondenten	13
2.3 Procedure	13
2.4 Instrumenten	13
2.5 Analyse	14
2.6 Ethische verantwoording	15
Hoofdstuk 3: Resultaten	16
Thema 1: Belemmerende factoren kiezen stage.....	16
Thema 2: Belemmerende factoren verkrijgen stage.....	17
Thema 3: Belemmerende factoren behouden stage	17
Thema 4: Bevorderende persoonlijke factoren	20
Thema 5: Bevorderende externe factoren.....	22
Hoofdstuk 4: Conclusie en aanbevelingen	25
Hoofdstuk 5: Discussie	30
Literatuurlijst	31
Bijlage 1: Interviewschema	34
Bijlage 2: Informed Consent Formulier	36
Bijlage 3: Codeboek	41
Bijlage 5: Checklists	46
Bijlage 6: Zorgvuldig omgaan met proefpersonen	48
Bijlage 7: Belemmerende- en bevorderende factoren uit de literatuur	53
Bijlage 8: Procesmodellen factoren literatuuronderzoek	61
8.1 Procesmodel succesvol starten in werkveld	61
8.2 Procesmodel succesvol doorlopen studie	62
8.3 Procesmodel succesvol doorlopen van stage.....	62
Bijlage 9: Oorspronkelijke oproep	63

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Aanleiding

Het aantal studenten met psychische problemen binnen het hoger onderwijs is de afgelopen vijftien jaren sterk gestegen (RVS, 2018). Echter blijft deze groep studenten met psychische klachten, sterk achter in deelname op de arbeidsmarkt. Het grote deel van deze studenten slaagt erin om de studie met succes te voltooien, echter loopt men vast bij het verkrijgen of behouden van een reguliere betaalde baan. Hierbij spelen de belemmeringen vanwege de psychische klachten een grote rol (Büscher-Touwen et al., 2018). Hoogopgeleide studenten die psychische problemen ervaren, ondervinden dus vaak belemmeringen bij de overgang van studie naar werk (Büscher-Touwen et al., 2018).

De eerste aanwijzingen van moeilijke toegang tot de arbeidsmarkt zijn al te zien tijdens de studie. Sommige studenten met psychische problemen slagen er bijvoorbeeld niet in om een geschikte stageplaats te vinden of te behouden. Dit heeft vaak één van de volgende twee oorzaken: 1) uit gesprekken met studenten en begeleiders blijkt dat studenten het vaak moeilijk vinden om kenbaar te maken dat ze kampen met psychische problemen; 2) hiernaast hebben werkgevers nog steeds moeite om verder te kijken dan de psychische problematieken van de stagiair. Hierdoor begrijpen en weten ze vaak niet hoe ze op deze kwestie kunnen reageren en bieden daarom slechts beperkte ondersteuning (Büscher-Touwen et al., 2018).

Daarnaast blijkt het dat studenten met psychische klachten, wanneer ze eenmaal een stageplek hebben gevonden, ze het lastig vinden deze te behouden. Stagelopen is vaak een essentieel onderdeel van de studie. Tijdens een stage doet men werkervaring op en kan men oriënteren op de toekomstige loopbaan (ECIO, 2021). Het is dus voor velen een eerste kennismaking met het latere werkveld. Uit landelijk onderzoek van Büscher-Touwen et al. (2018) blijkt dat studenten met psychische problemen vaker dan andere studenten vastlopen binnen hun stage, dit kan leiden tot studievertraging of tot studie-uitval (Büscher-Touwen et al., 2018; Van den Broek et al., 2013). Deze problemen omtrent stage zijn ook te zien binnen de Hanzehogeschool Groningen. Uit recent onderzoek (n=2154) blijkt dat 28% van de bevroagde studenten eerder een studie heeft afgebroken. Bij 8% van deze groep kwam dit door problemen met stage of afstuderen in combinatie met psychische problemen (Van der Velde et al., z.d.).

Het is voor een student met psychische problemen belangrijk om een stageplaats te kiezen waar de student gebruik kan maken van zijn of haar sterke punten en waar men tegemoet kan komen aan de leerstijl van de student. Zo vertelt ook een stagesupervisor bij Social Work (persoonlijke communicatie, 20 april 2022), in een aanleidend interview, dat het erg belangrijk is dat studenten op de juiste stageplek terecht komen. Dus op een plek waar ze zichzelf mogen zijn, waar ze ruimte krijgen en waar ze de juiste begeleiding krijgen. Het is voor deze studenten essentieel om de meest kritische factoren (zie literatuurverkenning en bijlage 7), die een rol spelen bij het goed doorlopen van een stage, in kaart te brengen voorafgaand aan de zoektocht naar een stageplaats (Briel & Getzel, 2001). Zo geeft ook de aandachtsfunctionaris binnen Toegepaste Psychologie (persoonlijke communicatie, 4 april 2022), aan dat voornamelijk de fase voor het stagelopen heel erg van belang is. Ze komt vaak studenten tegen die zich al ver van tevoren heel erg zorgen maken over het stagelopen. Volgens de aandachtsfunctionaris moeten studenten ruim voordat ze stage gaan lopen zich hierop gaan voorbereiden. Zo zijn er een hoop dingen waar studenten met psychische problemen rekening mee moeten houden. Stagelopen kan dus voor een student met een functiebeperking zorgen voor extra belemmering binnen de studie (Van den Broek et al., 2013). De stagesupervisor bij Social Work benadrukt ook dat een stage een student echt kan maken of breken.

1.2 Lectoraat Rehabilitatie

Het lectoraat Rehabilitatie binnen de Hanzehogeschool Groningen wil een bijdrage leveren aan het functioneren van mensen met beperkingen bij het vervullen van maatschappelijke rollen in de omgeving van eigen voorkeur. Een uitgangspunt daarbij is dat mensen met beperkingen dezelfde wensen en doelen hebben als iedereen (Hanze.nl, z.d.).

Binnen het lectoraat Rehabilitatie ligt de focus op de volgende drie centrale thema's:

- Begeleid leren
- Voorkomen en bestrijden van sociaal isolement: rehabilitatie op het gebied van sociale contacten
- Ervaringsdeskundigheid in zorg en welzijn (Hanze.nl, z.d.).

Het doel van Begeleid Leren is het helpen van jongeren en volwassenen met psychische beperkingen bij het behouden, verkrijgen, verkennen en kiezen van een opleiding (Begeleid Leren, 2017). Hierbij wordt er gekeken naar de vaardigheden en hulpbronnen die ingezet kunnen worden bij deze fases. Bij vaardigheden gaat het om het helpen van de student bij het ontwikkelen van de fysieke, intellectuele intra- en interpersoonlijke vaardigheden om te voldoen aan de eisen die een opleiding of stageplek stelt. De hulpbronnen vanuit school of stage kunnen zijn in de vorm van mensen, plaatsen, dingen of activiteiten. Iemand met psychische problemen kan in de ene omgeving, zoals binnen een opleiding, andere vaardigheden en hulpbronnen nodig hebben om te kunnen functioneren dan in een andere omgeving. Sommige vaardigheden zijn niet in alle situaties inzetbaar maar zijn omgevingspecifiek. Zo zijn er op een stageplaats veel andere vaardigheden en hulpbronnen nodig dan op school. Dit zal dus opnieuw in kaart gebracht moeten worden wanneer een student stage gaat lopen (Korevaar, 2015).

Door middel van het project Kieskeurig-Stage wil men studenten met psychische problemen helpen bij het kiezen en verkrijgen van hun stageplek. Om hier tot te komen zal er een e-module worden ontwikkeld genaamd Kieskeurig-Stage, waarin studenten met psychische problemen zelfstandig een stageplek kunnen uitzoeken die voldoet aan hun eisen en behoeftes. De module Kieskeurig-Stage zal onder meer ontwikkeld worden door middel van gebruik te maken van al bestaande effectieve (keuze)instrumenten en ondersteuningsmethoden. Men beschikt reeds over een openheids-instrument en een training voor jongeren met psychische problemen om hen te ondersteunen bij het kiezen van een passende vervolgstudie. Echter zijn deze niet geschikt om zelfstandig te doorlopen of toe te passen bij het kiezen van een stage. Het is daardoor nodig om dit materiaal verder te ontwikkelen waardoor het uiteindelijk zelfstandig te gebruiken is bij het kiezen, verkrijgen en behouden van een stage. Doormiddel van input uit literatuur en interviews zal er nieuwe informatie beschikbaar worden, wat in te zetten is bij het ontwikkelen van nieuw materiaal. Dit afstudeeronderzoek zal dus bijdragen aan het ontwikkelen van nieuw materiaal om de e-module Kieskeurig-Stage te ontwerpen.

1.3 Theoretisch kader

Begeleid Leren en de Individuele Rehabilitatie Benadering

Het eerste model van het Begeleid Lerenprogramma is uitgewerkt tot een kiezen-verkrijgen-behouden model die afkomstig is uit de Individuele Rehabilitatiebenadering (IRB). De IRB kan toegepast worden bij het werken met mensen met een psychische beperking. Het is gebaseerd op de veronderstelling dat mensen met psychische problemen ook wensen en doelen hebben over hun functioneren op verschillende levensgebieden. Door het inzetten van de sterke kanten, het ontwikkelen van vaardigheden en door aanpassingen in de omgeving kunnen deze doelen verwezenlijkt worden (Korevaar & Dröes, 2016). Het doel van Kieskeurig-Stage is ook om studenten te ondersteunen bij het kiezen en verkrijgen van een reguliere stageplek, die aansluit bij de

behoeften van de student. Er kan daarom gebruik worden gemaakt van het belang van de fasen kiezen, verkrijgen en behouden die bij Begeleid Lernen naar voren komen.

Fase van het kiezen

In de fase van het kiezen ligt de nadruk op studenten helpen bij het maken van een weloverwogen keuze over hun stageplek (bij Begeleid Lernen wordt er in deze fase keuzes gemaakt met betrekking tot een opleiding). Er wordt onder meer gekeken naar waar, wanneer, waarom en hoe ze willen beginnen aan een stage. Het eindresultaat moet het stellen van een doel zijn. Het proces naar het stellen van dit doel toe geeft de student verschillende inzichten mee, op grond waarvan er een weloverwogen keuze gemaakt kan worden. Het doel kan pas worden opgesteld wanneer een student voldoet aan verschillende criteria, zoals weten welke aspecten er binnen een stageplek belangrijk zijn voor de student, kennis hebben van de mogelijkheden op de stageplek en in staat zijn om de alternatieve mogelijkheden te vergelijken met behulp van persoonlijke criteria (Korevaar & Dröes, 2016).

Bij het in kaart brengen van de persoonlijke criteria worden de huidige omstandigheden en relevante recente ervaringen geanalyseerd. Hiernaast wordt er gekeken naar de waarden, toekomstwensen en geschiktheid. Tot slot wordt ook de vooropleiding meegenomen bij het vaststellen van de persoonlijke criteria voorafgaand aan een stage. Vervolgens worden er twee of meer stagemogelijkheden geselecteerd die passend zijn voor de student. Er wordt bijvoorbeeld gekeken naar hoe de omgeving er uit ziet, wat voor mensen er zijn, welke activiteiten er ondernomen moeten worden en aan welke verplichtingen er voldaan moet worden. Hierna wordt er een doel opgesteld met betrekking tot stage. Tot slot wordt de steun door belangrijke naasten vastgesteld, dit kan helpen bij het behalen van het doel (Korevaar & Dröes, 2016). Deze stappen worden momenteel alleen doorlopen bij het kiezen van de juiste opleiding en nog niet bij het kiezen van een stage, maar zouden dus ook hier goed op aansluiten.

Fase van het verkrijgen

In de tweede fase, de fase van het verkrijgen van een stageplek, wordt er gericht op het verkrijgen van ondersteuning en vaardigheden die voor de student belangrijk zijn bij de toelating tot de stage. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het plannen, regelen en ondersteunen bij het sollicitatieproces. Bij het plannen worden de verantwoordelijkheden rondom de sollicitatie afgestemd en wordt er een tijdschema gemaakt met hierin alles wat er geregeld moet worden. Een student kan hiernaast ook ondersteund worden bij bijvoorbeeld het schrijven van een sollicitatiebrief of het voorbereiden op een sollicitatiegesprek (Korevaar & Dröes, 2016).

Fase van behouden

In de fase van het behouden gaat het om het voorzien van de student in de activiteiten die nodig zijn om de student te helpen de stage met succes en naar tevredenheid vol te houden en af te ronden. Activiteiten die hierbij kunnen helpen zijn bijvoorbeeld het ontwikkelen van vaardigheden, functionele diagnostiek, hulpbronnendiagnostiek, voorlichting, consultatie en het coördineren van hulpdiensten. Er wordt dus gekeken welke ondersteunende diensten of hulpbronnen er ingezet kunnen worden om zo de student te ondersteunen tijdens de stage (Korevaar & Dröes, 2016).

Stagelopen

In een stage moeten studenten in de praktijk laten zien wat ze kunnen. Ze hebben naast een docentbegeleider ineens ook te maken met een stagebegeleider, die verwacht dat ze vanuit hun vakinhoudelijke kennis een passende bijdrage leveren aan het stagebedrijf. De dynamiek is opeens erg veranderd in vergelijking met de dynamiek die men is gewend vanuit de opleiding. Er wordt tijdens een stage uitgegaan van een andere toetsing dan binnen de opleiding zelf, ook zal er minder

sprake zijn van een duidelijk programma of structuur omtrent deze toetsing. Er zijn verschillende opzichten waarin stages verschillen van andere onderdelen van de studie. Zo is er minder structuur dan men is gewend, komt er een werkbegeleider of leidinggevende bij spelen en moeten studenten hun eigen verantwoordelijkheid nemen omtrent deadlines. Sommige studenten ervaren tijdens hun stage moeite met de plotselinge overgang van de gestructureerde schoolsituatie naar de praktijk waar ze veel zelf moeten uitzoeken (Kempen & Keizer, 2016). Studenten met psychische problemen geven juist vaak aan dat ze moeite ervaren met het aanbrengen van structuur (de Wolff, 2010). Dit kan dus zeker een struikelblok vormen tijdens de stage wanneer dit al als lastig werd ervaren tijdens de studie zelf.

Wanneer studenten gedurende of aan het eind van hun stage toch niet tevreden zijn met het resultaat blijkt dat dit vaak wegkomt uit verkeerde keuzes en omstandigheden die zich voordeden tijdens de voorbereiding en de eerste weken van de stage. Het is daarom belangrijk om tijdens de fase van het kiezen en het verkrijgen heel alert te zijn bij het maken van beslissingen, omdat deze fases veel invloed hebben op het verdere verloop van de stage (Kempen & Keizer, 2016). De fases kiezen en verkrijgen van Begeleid Leren zijn dus onder meer erg van belang voor het behouden en verlaten van een stage.

Tijdens het stagelopen worden er andere competenties van de student gevraagd dan bij het studeren aan een opleiding. De rol verandert waarschijnlijk van student naar werknemer en collega. Het is daarom te verwachten dat er aanpassingen gedaan moeten worden of dat er meer of andere ondersteuning is vereist. Iets waar van tevoren rekening mee gehouden kan worden, is op welke momenten er openheid gegeven moet worden over de psychische problemen. Hiernaast kan er alvast nagedacht worden over de specifieke omstandigheden waarin men openheid wil geven (aan wie en waar) (Hofstra & Korevaar, 2018).

Belemmerende en bevorderende factoren binnen de studie

De stageperiode maakt een belangrijk deel uit van een hbo-opleiding. Gedurende de periode van het behouden van de opleiding moet men ook het hele proces van kiezen, verkrijgen en behouden van een stage doorlopen. Tijdens de stage moet er waarschijnlijk met veel dezelfde factoren rekening worden gehouden. De belangrijke factoren die een rol spelen bij het wel of niet succesvol doorlopen van een studie zullen daarom ook in beschouwing worden genomen. Uit de onderzoeken van De Wolff (2010), Schouten et al. (2020) en Zaussinger en Terzieva (2018) komen verschillende bevorderende en belemmerende factoren naar voren die bijdragen aan het niet of wel succesvol afronden van de studie, bij studenten met psychische problemen. Een aantal veelvoorkomende factoren staan hieronder beschreven. Een uitgebreid overzicht van de factoren is te vinden in bijlage 7.

Tabel 1: Factoren die van invloed zijn op het succesvol afronden van een studie bij studenten met psychische problemen

Bevorderende factoren:	Acceptatie
	Realistische verwachtingen
	Doorzettingsvermogen/ ambitie
	Juiste hulp
Belemmerende factoren:	Inflexibel schoolsysteem
	Perfectionisme
	(Zelf)stigma
	Ontbreken passende hulp
	Niet open zijn
	Prestatiedruk

Belemmerende en bevorderende factoren bij de overgang naar werk

Zoals beschreven in de aanleiding doet men tijdens een stage de eerste werkervaring op. Daarom zullen ook factoren die een rol spelen bij de overgang van studie naar werk bij mensen met psychische problemen mee worden genomen. Uit de onderzoeken van Nevala et al. (2014) en Van der Weide et al. (2021) komen verschillende bevorderende en belemmerende factoren naar voren die bijdragen aan een succesvolle overgang van studie naar werk, bij jongvolwassenen met psychische problemen. Een aantal veelvoorkomende factoren staan hieronder beschreven. Een uitgebreid overzicht van de factoren is te vinden in bijlage 7.

Tabel 2: Factoren die van invloed zijn op een succesvolle overgang van studie naar werk bij studenten met psychische problemen

Bevorderende factoren:	Extra ondersteuning (zowel binnen- als buiten werk)
	Focus op talenten en groei
	Duidelijkheid (over afspraken, verwachtingen, wijzigingen et cetera).
Belemmerende factoren:	Gebrek aan kennis/ handelingsbekwaamheid van directe collega's met betrekking tot de psychische problemen.
	Directe invloed van symptomen (vermoeidheid, gebrek aan concentratie, vergeetachtigheid, et cetera).
	Indirecte invloed van symptomen (hoge eisen stellen, zelfredzaamheid, angst voor negatieve consequenties, onzekerheid, stress, et cetera).

Belemmerende en bevorderende factoren binnen stages op het mbo

Er zijn al eerder verschillende onderzoeken gedaan naar de stage-struikelblokken van mbo-studenten die in verband gebracht kunnen worden met psychische problematiek. Ook met deze factoren zal er rekening worden gehouden. Uit de onderzoeken van Eimers en Kennis (2019), Eimers et al. (2013) en Eimers et al. (2020) komen diverse bevorderende en belemmerende factoren naar voren die bijdragen aan het wel of niet succesvol afronden van een mbo-stage, bij studenten met psychische problemen. Een aantal veelvoorkomende factoren staan hieronder beschreven. Een uitgebreid overzicht van de factoren is te vinden in bijlage 7.

Tabel 3: Factoren die van invloed zijn op het succesvol afronden van een mbo-stage bij studenten met psychische problemen

Bevorderende factoren:	Openheid over problematiek.
	Goed contact (tussen school, stagebedrijf en student).
Belemmerende factoren:	Benodigde aanpassingen binnen stageplek zijn niet haalbaar.
	Onvoldoende kennis over problematiek binnen stageplek.
	Invloed van psychische problemen (moeite met communicatie, samenwerking, aanpassen aan omgeving, et cetera).

1.4 Probleemstelling

Hoofdvraag:

Wat zijn belangrijke bevorderende en belemmerende factoren, voor studenten met psychische problemen binnen de Academie voor Sociale Studies van de Hanzehogeschool Groningen, gedurende het gehele stageproces?

Deelvragen:

1. *Waar lopen studenten met psychische problemen tegenaan bij het kiezen van een stage?*
2. *Waar lopen studenten met psychische problemen tegenaan bij het verkrijgen van een stage?*
3. *Waar lopen studenten met psychische problemen tegenaan bij het behouden van een stage?*
4. *Wat zijn persoonlijke factoren die bevorderend werken voor studenten met psychische problemen tijdens het stageproces?*
5. *Wat zijn externe factoren die bevorderend werken voor studenten met psychische problemen tijdens het stageproces?*

1.5 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is het verkrijgen van kennis en inzicht over de problemen en moeilijkheden waar studenten met psychische problemen tegenaan lopen bij het kiezen, verkrijgen en behouden van hun stage, waardoor er aanbevelingen gedaan kunnen worden. Hiernaast zullen ook de dingen die juist wel goed gaan worden meegenomen in de aanbevelingen. Deze aanbevelingen kunnen worden gebruikt om op deze manier bij te dragen aan de (door)ontwikkeling van de e-module Kieskeurig-stage om deze beter te laten aansluiten bij de inhoudelijke- en gebruikersbehoefte van de doelgroep.

Hoofdstuk 2: Methode

2.1 Design

Om antwoord te krijgen op de onderzoeksvraag is er kwalitatief onderzoek uitgevoerd, waarbij er gebruik is gemaakt van interviews. Er zijn negen studenten van SASS (Academie voor Sociale Studies) van de Hanzehogeschool Groningen geïnterviewd die onlangs stage hebben gelopen of die momenteel stagelopen.

2.2 Respondenten

Voor het werven van respondenten/deelnemers voor de interviews zijn er via de opdrachtgever oproepen geplaatst op de Blackboard pagina van Toegepaste Psychologie en de Blackboard pagina van Social Work van de Hanzehogeschool Groningen. In deze oproep werd aan studenten gevraagd of zij ervaring hebben met het onderwerp 'stagelopen met psychische klachten' en of zij hierover in gesprek zouden willen gaan (zie bijlage 9). Aan dit onderzoek hebben in totaal negen deelnemers meegewerkt, waarvan er twee Toegepaste Psychologie studeerden en zeven Social Work. Van de negen respondenten liepen er op dit moment nog vijf stage. De andere vier respondenten hadden hun stageperiode onlangs afgerond. Er is gekozen om negen respondenten te interviewen omdat er op dat moment sprake was van verzadiging.

2.3 Procedure

Aangezien de stage- en afstudeerperiode vaak een drukke tijd is voor studenten, is er voor gekozen om aan de respondenten de keuze te geven om het interview online of fysiek te laten plaatsvinden. Er hebben vervolgens drie interviews online plaatsgevonden en de overige zes vonden fysiek plaats op de Hanzehogeschool in Groningen. Wanneer de respondenten interesse hadden om mee te werken aan het onderzoek, konden zij vrijwillig via de mail contact opnemen met de onderzoekster. Vervolgens werd er met elke respondent een moment ingepland voor het interview. Er was sprake van verschillende meetmomenten (zie onderstaande tabel). Deze interviews duurden gemiddeld 60 minuten.

Tabel 4: Meetmomenten

Respondenten	Locatie	Datum en tijdstip
Respondent 1	Hanzehogeschool Groningen (HG)	15 april 11.00-12.00
Respondent 2	Microsoft Teams (MS-teams)	21 april 09.30-10.30
Respondent 3	HG	22 april 13.00-14.00
Respondent 4	HG	26 april 11.00-12.00
Respondent 5	MS-teams	26 april 14.30-15.30
Respondent 6	MS-teams	28 april 13.00-14.00
Respondent 7	HG	29 april 11.30-12.30
Respondent 8	HG	29 april 14.30-15.30
Respondent 9	HG	2 mei 14.00-15.00

2.4 Instrumenten

Er is gekozen om informatie te verkrijgen doormiddel van het afnemen van interviews. Hiervoor is gekozen, omdat het desbetreffende onderwerp een gevoelig onderwerp kan zijn voor vele, men zal namelijk makkelijker praten in een 'veilig' individueel gesprek. Een interview is geschikt bij betekenisverlening en bij het uitdiepen van een persoonlijk onderwerp. Dit was belangrijk bij dit onderzoek aangezien het een persoonlijk onderwerp kan zijn waar iemand het niet zomaar met

iedereen over heeft. Uit het boek van Baarda et al. (2021) bleek dat wanneer een interview dus gaat over een persoonlijk onderwerp zoals psychische problemen, een individueel gesprek de voorkeur heeft boven een groepsfocusgesprek. Hiernaast gaf een interview de mogelijkheid om onderwerpen diepgaand te bespreken en zijn alle geïnterviewden evenveel aan het woord geweest, aangezien ze hier allemaal de mogelijkheid tot kregen (Baarda et al., 2021). Dit was belangrijk omdat er een zo uitgebreid mogelijk beeld verkregen moest worden van de ervaringen van alle deelnemers.

Semigestructureerd interview

In dit semigestructureerde interview waren slechts de onderwerpen van tevoren vastgelegd, de vragen en de antwoordopties niet. De onderwerpen die ter sprake moesten komen tijdens het interview stonden in een logische volgorde, van deze volgorde kon afgeweken worden tijdens het interview wanneer dit beter aansloot. Bij dit semigestructureerde interview zijn van tevoren bij alle onderwerpen beginvragen geformuleerd om het onderwerp te introduceren (zie bijlage 1). Hiernaast waren er per onderwerp ook trefwoorden of 'door'-vragen genoteerd (Baarda & Der Hulst, 2021). De topics en vragen die aan bod kwamen tijdens het interview waren gebaseerd op literatuuronderzoek en de belangrijke factoren die hieruit naar boven zijn gekomen (zie bijlage 7 en 8 voor uitgebreid overzicht). Het interviewschema is hiernaast vooral opgesteld aan de hand van de literatuur over het kiezen, verkrijgen en behouden van het Begeleid Leren programma. Deze fases vormden allen een deelonderwerp van het interview waarbij daarnaast de factoren werden gebruikt als trefwoorden en/of doorvragen. Tot slot was er aan het einde van het interview ook ruimte voor de deelnemers om voor hen belangrijke factoren ter sprake te laten komen.

Checklist interview

Aan het einde van het interview is er gebruik gemaakt van een checklist aan de hand van de gevonden literatuur. Deze lijsten met, in de literatuur veel voorkomende, bevorderende en belemmerende factoren zijn gebruikt om aan het einde van het interview opnieuw te bekijken of alle factoren die ter sprake konden komen ook daadwerkelijk ter sprake zijn gekomen. Door het nalopen van deze checklist was er de mogelijkheid om deze factoren nog te bespreken in het interview. De checklist is dus voornamelijk gebruikt om ervoor te zorgen dat er niks mist in het interview (zie bijlage 5 en 8).

2.5 Analyse

Tijdens de afname van de interviews is er gebruik gemaakt van audio-opnames door middel van een voice-recorder. Hiervoor is gekozen om zo de betrouwbaarheid en de validiteit te verhogen omdat er via deze manier geen belangrijke informatie uit de interviews verloren gaat. Vervolgens zijn deze audio-opnames uitgewerkt in transcripten.

In het proces van het transcriberen is er voor gekozen om een woordelijk transcript te maken. Dit zorgde ervoor dat de transcripten makkelijk te lezen waren en er een beter lopend verhaal ontstond. Hiernaast waren opnames van aarzelingen, stopwoordjes, stemverheffingen, emoties en twijfel niet relevant voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Vervolgens zijn de transcripten gecodeerd.

Het coderen van de transcripten is gedaan met hulp van het programma ATLAS.ti 22. Tijdens het coderen is er onderscheid gemaakt tussen alle factoren die helpen bij het beantwoorden van de deelvragen. Deze factoren worden besproken in het resultaten hoofdstuk. Het proces van het coderen is gegaan volgens de volgende stappen:

1. Gericht coderen; in de eerste fase van het coderen is er gewerkt volgens het principe van gericht coderen. Dit is een manier van open coderen. Bij deze manieren van coderen werd er telkens een van de deelvragen in gedachten genomen en werd er in een segment gekeken

welke van de uitspraken relevant zijn voor de beantwoording van de deelvraag (Baarda et al., 2021). Vervolgens is er bij elk segment gekeken welke deelvraag hiermee beantwoord kon worden.

2. Axiaal coderen, in de tweede fase van het coderen is er gebruik gemaakt van axiaal coderen. In deze fase werden losse elementen gegroepeerd in concepten en de codes verwezen naar deze concepten (Baarda et al., 2021). Bij elke deelvraag werd gekeken naar de factoren waaronder de segmenten geplaatst konden worden.
3. Selectief coderen, in de laatste fase is er gebruik gemaakt van selectief coderen. In deze fase zijn concepten en codes met elkaar vergeleken en zijn hier relaties tussen aangelegd (Frisse Colleges, 2021). Hierbij werden codes die overeenkwamen samengevoegd.

Dit is ondergebracht in een codeboek (zie bijlage 3).

2.6 Ethische verantwoording

Ethische eisen waaraan voldaan moest worden tijdens het onderzoek zijn: vrijwillige medewerking, juiste voorlichting, anonimiteit en de afwezigheid van nadelige effecten (Baarda et al., 2021). Het eerste aspect, vrijwillige medewerking, is gewaarborgd doordat de deelnemers zelf konden aangeven of ze wilden meewerken aan het onderzoek. Wanneer de deelnemers aangaven deel te willen nemen aan de interviews, is hen gevraagd om een informed consent formulier in te vullen. Ook is er voorafgaand door de onderzoeker het formulier 'Zorgvuldig omgaan met proefpersonen' ingevuld. Hiernaast werd er door het informed consent formulier in te vullen ook de benodigde informatie, over onder meer het doel van het onderzoek, de verwachtingen, de vertrouwelijkheid, de vrijwilligheid en de resultaten verstrekt aan de deelnemende studenten.

Om de anonimiteit van het onderzoek te vergroten zijn de gegevens van de respondenten nergens terug te lezen in de onderzoeksresultaten of andere geschreven documenten. Er is gewerkt met respondentnummers zodat het niet herkenbaar is wie welke informatie heeft verstrekt. Hiernaast zijn de opnames van de interviews slechts gebruikt om te transcriberen en zijn deze vervolgens verwijderd.

Hoofdstuk 3: Resultaten

Thema 1: Belemmerende factoren kiezen stage

Op de vraag waar studenten tegenaan liepen bij het kiezen van een stage kwamen meerdere factoren naar voren. Zo werd er door meerdere deelnemers aangegeven dat de angst om studievertraging of een grotere studievertraging op te lopen mee speelde in hun besluit om wel stage te gaan lopen. Dit wordt ondersteund met het volgende citaat waarin een deelnemer vertelt nog niet het gevoel te hebben om klaar te zijn om stage te gaan lopen maar niet meer studievertraging op wil lopen en dus besluit om wel stage te lopen:

“Ik had dus al een jaar een tussenjaar genomen, dus eerder mijn minor en een half jaar er tussenuit geweest. Ik dacht nou nu moet ik wel beginnen. Dat vond ik wel lastig, voor mijn idee was ik er nog niet helemaal klaar voor. Dus het voelde een beetje van ik moet wel.”

Ten tweede wordt er door de deelnemers benoemd dat ze niet kritisch genoeg zijn geweest tijdens het proces van een stage kiezen. Zo geeft een deelnemer aan van tevoren geen rekening te hebben gehouden met de invloed van de psychische klachten en vertelt iemand anders dat de keuze voor de eerste stage erg impulsief was. Dit zorgde ervoor dat de keuze snel viel op de eerste stage waar ze werden aangenomen. Dit blijkt ook uit het volgende citaat:

“Juist door mijn enthousiasme in de eerste keer stage zoeken was ik al heel snel van ‘oh ik heb een stage’. Ik was blij want het was geregeld. Achteraf gezien had ik toch wel een stuk kritischer kunnen zijn maar daar was ik toen ook niet mee bezig. De focus vanuit school was vind een stage en er werd niet gezegd ‘kijk ook goed naar wat voor stage het is’ daar werd voor de rest helemaal niks mee gedaan voor mijn gevoel.”

Hiernaast geven een aantal deelnemers aan dat ze geen of weinig begeleiding hebben gehad bij het kiezen van een stage. Zo vertelt iemand heel erg zoekende te zijn geweest in dit proces en dat er naast een stagemarkt en online vacatures geen begeleiding was. Daarnaast benoemt een deelnemer dat de stagevacatures vaak informatie missen en dus niet duidelijk zijn. Dit is te lezen in het volgende citaat:

“Ook echt weinig begeleiding bij het kiezen van de stage, echt gewoon helemaal niks. Ze bieden dan de stagekrant en online vacatures aan. Maar voor de rest moet je het allemaal zelf uit zoeken.”

Vervolgens geeft een deelnemer aan de stage vooraf onderschat te hebben. De stage was voor deze student veel zwaarder dan vooraf verwacht. Ook kwam er veel bij kijken, onder meer op psychisch gebied. De student benoemt dat het bevorderend had kunnen helpen wanneer er tijdens het kiesproces al aandacht was besteed aan de invloed van de psychische klachten op het verloop van de stage. Dit blijkt uit het volgende citaat:

“Ik denk dat ik het van te voren ook best wel onderschat heb hoe zwaar stage eigenlijk geweest is en hoeveel erbij komt kijken. Want natuurlijk je bent bezig maar het doet mentaal ook heel veel met je, psychisch. Er kan heel veel loskomen binnen de stage en daarnaast moet je echt best wel veel verslagen schrijven en dat tempo ligt heel hoog. Voor mijn gevoel is daar ook niet heel veel aandacht aan besteed, ik heb er zelf ook niet bij stil gestaan. Maar achteraf gezien was dat wel beter geweest want als ik het van te voren had geweten dan was ik misschien wel met een soort van plan mijn stage in gegaan.”

Meerdere deelnemers benoemen in de interviews dat ze twee of meerdere stages zijn begonnen. Deze stages zijn vroegtijdig gestopt omdat de deelnemers hierin vastliepen. De negatieve ervaringen die tijdens deze eerdere stages zijn opgedaan nemen de deelnemers vaak mee in het volgende kiesproces. Dit zorgde er onder meer voor dat ze bepaalde soort stageplekken al uitsluiten van

tevooren, wat ook positief kan werken (zie thema 5: bevorderende externe factoren). Deze negatieve ervaringen kunnen er ook voor zorgen dat men erg opkijkt naar het opnieuw doorlopen van het kiesproces. Dit is te lezen in het volgende citaat:

“Ik was ook heel bang voor een nieuwe stage van ik wil het graag goed doen, ik wil dat het dan wel goed gaat anders heb ik weer vertraging. En dan wil je ook niet, je wil niet nog meer vertraging. Dus bij het kiezen van die volgende stage dacht ik wel ik moet iets doen wat mij wel kan liggen. Ik heb niet zin om weer in het diepe gegooid te worden en weer op mijn bek te gaan keihard zeg maar.

Het heeft ook zeker wel een klap op mij gehad. Ik heb mij toen in die periode ook niet echt goed gevoeld en corona begon toen net. Ik moest daarna ook weer even opklimmen zeg maar voor een nieuwe stage. Ik dacht daar moeten we weer, de hele sollicitatie.”

Thema 2: Belemmerende factoren verkrijgen stage

Op de vraag waar studenten tegenaan liepen bij het verkrijgen van een stage kwamen meerdere factoren naar voren. Zo waren er meerdere deelnemers die gedurende het interview aangaven dat ze tijdens het proces van een stage verkrijgen geen duidelijke afspraken hebben gemaakt met hun stagebegeleider of stagebedrijf. Doordat er geen duidelijke afspraken waren leidde dit er bij meerdere studenten tot dat er een mismatch was ontstaan in de verwachtingen van de student en de stagebegeleider. Dit zorgde er later in de stage onder meer voor dat een student het gevoel had nog harder de best te moeten doen en hierdoor op de tenen ging lopen. Bij een andere student zorgde het ontbreken van duidelijke plannen ervoor dat de grenzen van tevoren niet duidelijk waren, het bleek later in de stage lastig om dit nog aan te geven. Dit blijkt uit het volgende citaat:

“Als ik het nu over zou doen en als ik terug in de tijd zou gaan en het weer zou moeten doen, dan zou ik gelijk vanaf het begin af aan al heel duidelijk zijn over mijn grenzen. Want als je gelijk al begint met dat je geen grenzen hebt, dan heb je hier de rest van je carrière bij die organisatie heel erg last van. Ook het moment dat je je grenzen begint aan te geven is het opeens alsof je heel moeilijk bent, terwijl dat helemaal niet het geval is.”

Ten tweede wordt ook bij het verkrijgen van de stage de negatieve eerdere ervaringen benoemd. Men geeft aan hier tegen aan te lopen bij het verkrijgproces. Door eerdere afwijzingen ervaarde een deelnemer dit proces als verschrikkelijk. Deze student geeft aan in deze periode nog niet goed in haar vel te zitten en dit in combinatie met de eerdere afwijzingen, zorgde voor weken lange gevoelens van stress. Dit komt naar voren uit het volgende citaat:

“Maar ik vond die procedure toen echt verschrikkelijk, ik kon dat toen niet zo goed hebben. Ik was veel te nerveus gewoon.”

Tot slot geven sommige deelnemers aan dat ze aanliepen tegen het feit dat ze niks terug hoorden van sommige sollicitaties die ze hadden gedaan. Ze geven aan dat het erg demotiverend werkt wanneer er geen reactie wordt gegeven op motivatie- of sollicitatiebrieven. Hiernaast komen deze reacties vaak ook pas te laat waardoor ze soms al halverwege het sollicitatieproces zitten bij een andere organisatie. Dit blijkt uit het volgende citaat:

“Ik weet niet op hoeveel ik gesolliciteerd heb maar ik kreeg van drie uiteindelijk een antwoord terug. En eentje liet echt heel lang op zich wachten. Daar kreeg ik pas een telefoontje van toen ik het tweede gesprek van waar ik nu stage loop nog moest hebben.”

Thema 3: Belemmerende factoren behouden stage

Op de vraag waar studenten tegenaan liepen bij het behouden van een stage kwamen diverse factoren naar voren. Zo werd er door alle deelnemers benoemd dat zij tijdens het stagelopen

moeilijkheden hebben ervaren die veroorzaakt werden door de directe psychische klachten waar zij mee kampen. Deze klachten hebben zodanig invloed op het proces van een stage behouden dat de deelnemers dit vaak hebben benoemd. De volgende directe klachten komen ter sprake; depressieve klachten, concentratieproblemen, moeite met prikkelverwerking, vermoeidheid, traumatische gebeurtenissen, problemen met het aanpassingsvermogen, stress, angstklachten, piekeren, onzekerheid en uitstelgedrag. Dit komt ook naar voren in het volgende citaat:

“Waar ik eigenlijk zelf moeite mee heb is collegiaal gericht zeg maar. Ik ben zelf gediagnosticeerd met een sociale angststoornis twee jaar geleden.

Daar heb ik wel heel veel last van gehad bij mijn stage als ik bijvoorbeeld tijdens een overdracht, de vroege dienst moet dan aan de late dienst vertellen wat diegene heeft gedaan en dat is dan even zo’n moment dat ik aan tafel zit met allemaal professionals en dat ik dan een beetje moet gaan vertellen wat ik dan heb gedaan. Wat voor mij de hel is zeg maar. Met dat soort dingen heb ik heel veel moeite gehad en nu nog steeds. Want ik heb nu ook de diagnose paniekstoornis erbij gekregen sinds kort.”

Ten tweede geven een aantal deelnemers aan dat zij voor of tijdens hun stage niet op de hoogte waren van de ondersteuningsmogelijkheden die er zijn binnen de Hanzehogeschool en/of binnen hun stagebedrijf. Ze benoemen dat ze niet goed weten bij wie ze terecht kunnen naast hun werkbegeleider als ze vastlopen binnen hun stage of wanneer ze een stage vroegtijdig hebben moeten beëindigen. Dit blijkt uit het volgende citaat:

“En wat ik daarin voornamelijk achterafgezien heel erg jammer heb gevonden, is toen mijn stage ten einde kwam, toen dat was gestopt toen heeft zij mij niet verteld over de mogelijkheden van een studentendecaan. Daar is mij niks over verteld, ook niet dat ik eventueel compensatie van een deel collegegeld kon krijgen doordat ik vertraging had opgelopen. Dat is mij niet verteld. Ook is mij niet verteld dat ik waarschijnlijk nog wel kon in stromen bij een minor in februari aangezien ik destijds in februari ben gestopt. Dus dat zijn allemaal dingen die mij toen niet verteld zijn en daarbij had ik best wel een tekortkoming. Dat had mij wel een half jaar studievertraging kunnen schelen.”

Ten derde geven meerdere deelnemers aan dat zij tijdens hun stage aanliepen tegen het feit dat ze moeite hebben met het vragen om hulp. Dit zorgde ervoor dat zij alles zelf wilden oplossen. Zo vertelt een deelnemer het gevoel te hebben om zichzelf te moeten bewijzen, omdat anderen het ook gewoon doen. Deze factor ‘geen hulp durven vragen en alles zelf willen doen’ is te lezen in het volgende citaat:

“Ik probeer het eerst zelf, dat is echt mijn allergrootste valkuil, alles zelfstandig doen. Oprecht alles en ik vraag nooit om hulp tot het eigenlijk al te laat is. Dus het is heel belangrijk dat er mensen in mijn omgeving zijn die dat kunnen zien.”

Een volgende veel genoemde factor is openheid. Door de deelnemers wordt aangegeven dat het wel of niet open zijn heeft meegespeeld tijdens de stage. Hierbij wordt door de deelnemers zowel het open zijn als het niet open zijn over de psychische klachten benoemd als belemmerende factor. De beslissing om geen openheid te bieden wordt vaak genomen omdat men angst ervaart voor stigmatisering, men geen veilig gevoel ervaart op stage, men niet weet hoe ze dit kunnen aanpakken of omdat men aan het begin van de stage weinig tot geen klachten ervaart. Het niet open zijn over de psychische klachten kan er voor zorgen dat men niet de benodigde aanpassingen krijgt. Hiernaast geven sommige deelnemers aan dat het open zijn over de psychische klachten belemmerend heeft gewerkt voor hen. Dit zorgde bijvoorbeeld voor een overbezorgde stagebegeleider en stigma’s onder collega’s en stagebegeleiders. Dit blijkt uit het volgende citaat:

“Ik had het in het begin ook niet gezegd waar ik mee worstelde. Nou wist ik in het begin ook niet zo goed, had ik dat nou moeten doen. Dat nam ik mijzelf heel erg kwalijk toen die stage vorderde en ze zo iets hadden van wat is er aan de hand met jou. Dus toen heb ik alles gezegd maar ik kreeg daar niet echt begrip voor maar het was meer zo van waarom doe je dit niet zo en waarom neem je die initiatieven niet. Er waren een heleboel dingen die gingen niet zo goed op die stage.”

Vervolgens geven deelnemers aan dat de angst voor stigmatisering meespeelt bij het wel of niet bieden van openheid over de psychische klachten op de stageplek. Zoals hierboven beschreven heeft het wel of niet bieden van openheid invloed op het goed doorlopen van de stage. De deelnemers geven aan dat de angst voor stigmatisering ervoor zorgt dat ze liever geen openheid bieden. Dit komt naar voren uit het volgende citaat:

“Ik dacht als iedereen het weet dan wordt er heel erg op mij gelet. Dus daarom dacht ik van dat ga ik mooi niet vertellen.”

Hiernaast wordt benoemd dat de begeleiding van de stagebegeleider of van de docentbegeleider invloed heeft gehad op het wel of niet goed doorlopen van de stage. Zo ervaren veel deelnemers afstand tussen hen en hun docentbegeleider, zagen ze hun docentbegeleider slechts een aantal keren tijdens de stageperiode en was de docentbegeleider van tevoren vaak een volledig onbekende. Een aantal deelnemers geeft aan het hierdoor moeilijk te vinden om open te zijn tegenover hun docentbegeleider en moeite te ervaren met het contact. Dit blijkt uit het volgende citaat:

“Ik kende hem helemaal niet. Maar hij heeft mij begeleid vanaf september toen ik was begonnen en eigenlijk is er heel weinig contact. Dat vind ik soms wel een beetje jammer ook dat ik hem niet zo goed ken en het contact is ook via de mail. Soms gaat daar gewoon even een week overheen voordat je dan antwoord krijgt. Dat vind ik soms wel een beetje lastig, ook omdat het toen op het laatst niet helemaal goed meer ging. Ik dacht van hoe moet ik nu snel contact met hem krijgen. Dat was toen wel wat lastiger. Maar opzich is hij wel betrokken maar ik weet ook niet zo goed hoe het anders zou zijn.”

Naast de docentbegeleider is ook de stagebegeleider een belangrijke factor. Zo zeggen sommige deelnemers dat ze erg weinig contact hadden met hun stagebegeleider en wordt er vaak benoemd dat een slechte klik met een stagebegeleider een negatieve invloed heeft op het behouden van de stage. Dit wordt duidelijk in het volgende citaat:

“Mijn stagebegeleider was er niet heel vaak. Ze toonde totaal geen interesse in mijn opdrachten en in mijn stageproces niet, ze voelde voor mij ook vrij onbereikbaar. Ik had totaal geen idee wat ik aan haar had dus dat vond ik lastig. Dus dat was voor mij ook dat ik dacht van aan jou ga ik niks vertellen. Terwijl normaal ben ik heel open en praat ik makkelijk over dingen maar ik wilde haar niet vertellen wat er allemaal speelt want het voelt niet goed om dat te doen.”

Vervolgens benoemen een aantal deelnemers dat de negatieve ervaringen die zij hebben opgedaan tijdens vorige stages, invloed hebben gehad op het doorlopen van een volgende stage. Deze ervaringen zorgden volgens de deelnemers onder meer voor gevoelens van spanning, angst en onzekerheid. Dit blijkt ook uit het volgende citaat:

“Echt heel erg op mijn hoede geweest. Ik heb mijzelf daar wel mee in de weg gezeten ook in mijn laatste stage. Ik was heel erg onzeker nog steeds, ik kreeg ook wel te horen, je hoeft niet onzeker te zijn. Je doet het gewoon goed. Mijn eigen onzekerheid heeft mij nog wel in de weg gezeten eigenlijk. Het graag goed willen doen en niet weer afgewezen willen worden heeft wel steeds de boventoon gevoerd helaas.”

Hiernaast zijn er sommige deelnemers die vertellen dat ze nog niet klaar zijn of waren om stage te gaan lopen. Dit is te lezen in het volgende citaat:

“Ik vond het ook wel weer heel erg leuk omdat je veel ziet maar ik denk dat het gewoon bij mij op dat moment niet paste. Niet in een stage omdat je dan ook nog moet leren, presteren. Dus dat koste te veel energie.”

Vervolgens geven een aantal deelnemers aan dat zij prestatiedruk ervaarden tijdens de stageperiode. Ze vertellen dat deze prestatiedruk bijvoorbeeld wegkomt uit negatieve feedback die ze hebben gekregen. Bij een andere deelnemer zorgde deze druk ervoor dat de ervaren lichamelijke en psychische spanning erg hoog opliep. Dit wordt duidelijk in het volgende citaat:

“Ik wilde het te perfect doen om dan te laten zien van ik kan het wel en ik wil het wel. Ik doe zo mijn best dat ik dat wilde laten zien. Om dan ook positieve feedback terug te krijgen.”

Hiernaast geven meerdere deelnemers aan dat zij aanliepen tegen de schoolopdrachten die zij tijdens hun stageperiode moesten uitvoeren. Zo konden ze op hun stageplek moeilijk bezig met deze opdrachten in verband met concentratieproblemen en een prikkelvolle omgeving. Hier kwam ook bij kijken dat ze aangeven vaak moeite te hebben gehad met het in plannen van de tijd om met schoolopdrachten aan de slag te gaan. Door drukte op stage kwamen ze hier dan niet aan toe. Meerdere deelnemers benoemen dat zij meer tijd en ruimte nodig hadden om aan het werk voor school toe te komen. Dit wordt blijkt uit het volgende citaat:

“Ik ben in mijn stage mijzelf echt behoorlijk tegengekomen met mijn ADD en ADHD, met name met het stukje concentratie bij verslagen schrijven. Je moet heel veel doen in een vrij korte tijd en daarvoor moet je echt een strakke planning hebben en dat is niet echt mijn sterkste punt. Ik ben mijzelf er voornamelijk in mijn eerste stage heel erg in tegengekomen. Als je geen stagebegeleider hebt die daarin met je meedenkt en je moet alles zelf doen, hoe ga je dat doen? Daardoor heb ik dus onnodig vertraging opgelopen omdat ik in die stage niks gedaan heb voor school.”

Vervolgens wordt er door een aantal deelnemers benoemd dat zij tijdens hun stage een negatief zelfbeeld ervaarden en hiernaast nog weinig zelfinzicht hadden. Ze geven aan dat ze niet bewust waren/zijn van hun sterke kanten en dat er nog veel te leren valt over bijvoorbeeld hun eigen valkuilen. Dit is te lezen in het volgende citaat:

“Misschien had ik ook nog niet heel veel inzicht in hoe ik in elkaar stak.”

Tot slot geven sommige deelnemers aan dat ze tijdens hun stage het gevoel hadden dat er van hen werd verwacht dat ze zich volledig zelfstandig zouden redden. Ze benoemen dat ze weten dat er op het hbo veel zelfstandigheid van ze wordt verwacht en dat ze te horen krijgen dat ze het zelf moeten kunnen omdat ze bijna zijn afgestudeerd. Dit wordt duidelijk in het volgende citaat:

“Nu is het vaak van je moet het maar zelf doen en je moet het maar zelf vertellen. Maar het is niet vanzelfsprekend. Eigenlijk is het een beetje dat er van een derde- of vierdejaarsstudent wordt verwacht dat zij alles zelf regelen en dat het allemaal wel goed komt maar er moet wat meer ruimte zijn voor studenten die daar wat meer begeleiding bij nodig hebben of wat meer hulp daarbij zouden willen. Ja en achteraf had ik daar ook meer hulp bij nodig gehad.”

Thema 4: Bevorderende persoonlijke factoren

Er zijn verschillende persoonlijke factoren die naar voren zijn gekomen tijdens de interviews. Deze factoren zijn onder te verdelen in eigen persoonlijke- en externe factoren die bevorderend werken. Ten eerste wordt er door meerdere deelnemers aangegeven dat hun verkregen zelfinzicht heeft

geholpen als bevorderende factor. Zo verteld iemand al veel meer op de hoogte te zijn van valkuilen en sterke kanten, wat erg heeft bijgedragen aan het behouden van de stage. Hiernaast benoemen een aantal studenten dat ze strategieën hebben geleerd die ze kunnen inzetten tijdens hun stage zoals het toepassen van structuur en het bijhouden van een agenda. Daarnaast werkt het verkregen inzicht in interesses zoals werkzaamheden en doelgroep ook bevorderend, bijvoorbeeld voor het kiezen van de juiste stage. Het inzicht in eigen sterke en minder sterke kanten wordt ook benoemd als bevorderend factor voor het goed doorlopen van het hele stageproces. Hiernaast geven de deelnemers aan dat dit zowel een positieve invloed heeft op het kiezen, het verkrijgen en het behouden van de stage. Dit blijkt uit het volgende citaat:

“Wat goed ging, ik wist veel beter waar mijn valkuilen liggen van mijzelf. Ik wist dat het voor mij soms moeilijk is om om hulp te vragen en om op tijd hulp te vragen. Dat is tijdens mijn vorige stages wel heel duidelijk geworden daar kan ik nog veel in leren. Wat voor mij vooral heel erg heeft geholpen in het behouden van mijn stage is weten waar mijn valkuilen liggen en waar moet ik zelf voor waken dat dat patroon zich niet opnieuw herhaalt. En doordat ik dat van te voren wist kon ik daar ook veel bewuster mee omgaan. Ik was mij sowieso veel bewuster van mijzelf en ik trok ook op tijd aan de bel bij mijn stagebegeleider wanneer het even niet lukte. Ik overlegde met collega's van op dit moment lukt het even niet of ik heb even iets aan mijn hoofd.”

Ten tweede is door meerdere deelnemers benoemd dat voor hen motivatie bevorderend heeft gewerkt gedurende het gehele stageproces. Zo geeft een deelnemer aan van tevoren al erg gemotiveerd te zijn geweest omdat de doelgroep leuk en interessant was. Hiernaast zegt iemand dat het motiverend werkt wanneer de werkzaamheden interessant en passend zijn. Dit komt naar voren uit het volgende citaat:

“Intrinsieke motivatie was voor mij heel hoog want ik wilde heel graag mijn stage halen dat heeft mij er echt wel doorheen gesleept. Het kwam heel erg vanuit mijzelf nu dat ik heel graag mijn stage wilde afronden.”

Vervolgens wordt ook het bieden van openheid benoemd als een bevorderende factor. Meerdere studenten benoemen dat zij hebben gemerkt dat dit hen heeft geholpen. Zo zorgde het er bij een deelnemer voor dat er vanuit het stagebedrijf meer werd meegedacht wat weer zorgde voor meer rust. Hiernaast benoemt een deelnemer ook dat door die openheid er meer aanpassingen mogelijk waren en er dus meer rekening werd gehouden met de behoeftes van de stagiair. Dit blijkt uit het volgende citaat:

“Dat ik heel open kon zijn. Ik ben ook gestart met medicatie in januari geloof ik. Daar had ik heel veel bijwerkingen van dus echt dufheid, moeheid, concentratie. Dat ik echt laat wakker werd omdat ik gewoon duf was. En dat ik 's middags rond drie uur, dan was ik klaar. De werkdagen waren korter die ik had. Daar voelde ik mijzelf heel schuldig over maar ik kreeg die ruimte. Het zal afnemen en ik kan er niet zoveel aan doen. Ze zeiden zolang je je inzet tot in dusver je dat kan vinden wij dat prima.”

Tot slot geven een aantal deelnemers aan dat het voor hen bevorderend heeft geholpen dat zij zelf bewust waren van hun behoeftes tijdens het stageproces. Zo geeft iemand aan elke twee weken een feedback moment nodig te hebben en benoemt een andere deelnemer het belang van een planning. Tot slot wordt ook de openheid benoemd, enkele deelnemers zien in dat deze openheid voor hen echt nodig is.

“Wat ik nu echt heb gedaan is, wat ik van klasgenoten terugkreeg zij doen het niet echt die begeleidingsgesprekken die in de studiehandleiding staan die je mag of moet hebben. Ik heb daar wel heel erg gebruik van gemaakt, ik wil zo’n feedback moment elke week in het begin en nu elke twee weken. Dat we 1,5 uur gaan zitten en gaan kijken naar wat ik heb gedaan.”

Thema 5: Bevorderende externe factoren

Er zijn verschillende externe factoren naar voren gekomen tijdens de interviews. Deze factoren zijn onder te verdelen in eigen persoonlijke- en externe factoren die bevorderend werken. Ten eerste wordt door meerdere deelnemers aangegeven dat zij vrijheid binnen hun stage hebben ervaren als bevorderende factor. Men benoemt dat er ruimte was om fouten te maken en om te groeien binnen de stage. Hiernaast wordt vrijheid ook gezien als de ruimte hebben voor aanpassingen zoals afspraken bij de psycholoog tijdens werktijd. De deelnemers geven aan dat ook deze flexibele, zelf in te delen uren heel prettig zijn. Dit blijkt uit het volgende citaat:

“Ik ben wel stage gaan lopen met een beetje bijkomsten dus ik heb af en toe een psycholoog afspraak tijdens stage en dan ga ik na mijn psycholoogafspraak ook niet meer terug. Dan plan ik het aan de eind van de middag dus tussen twee en vier meestal en blijf ik daarna gewoon lekker thuis. Wanneer ik een hele rustige dag heb staan, waarin ik geen afspraken heb staan blijf ik soms ook gewoon thuis. Ook gewoon eventjes een mentale gezondheidsdagje.”

Ten tweede wordt ook de begeleiding van de stagebegeleider en/of de docentbegeleider genoemd als bevorderende factor. Een aantal deelnemers geven aan dat een goede stagebegeleider onder meer kan helpen bij het goed afronden van de stage. Ze vertellen dat het fijn is wanneer een stagebegeleider meedenkt en wanneer de begeleiding vrij is. Dit wordt duidelijk in het volgende citaat:

“Het was niet dat hele kille van mijn allereerste stagebegeleider, het was niet het verstikkende van mijn tweede stagebegeleider. Het was gewoon precies in balans. Maar wel heel erg betrokken met school vooral. Heel goed zicht hebben op de opdrachten, wat moest er gebeuren, hoe ga je dat doen. Daar was heel veel ruimte voor en aandacht. Ik wilde gewoon mijn stage afronden en daar moeten opdrachten bij gedaan worden natuurlijk. Maar het was voor mij echt een goede balans. Wat mij echt heel goed heeft geholpen om mijn stage goed af te ronden.”

Hiernaast kan volgens de deelnemers ook een docentbegeleider bevorderend werken tijdens het stageproces. Zo geven ze aan dat het prettig is wanneer een docentbegeleider de ruimte geeft om bijvoorbeeld deadlines te verschuiven, goed en snel contact opneemt en wanneer hij of zij laat merken betrokken te zijn bij de stagiair. Tot slot wordt ook een goede communicatie tussen de docentbegeleider en de stagebegeleider benoemd.

Vervolgens geven sommige deelnemers aan dat zij het hebben van goede afspraken, zowel binnen het stagebedrijf als met school, hebben ervaren als een bevorderende factor. Zo hebben ze bijvoorbeeld afspraken gemaakt over het aantal uren stagelopen, hebben ze in overleg kleinere doelen opgesteld of is er van tevoren een duidelijk plan gemaakt om de stage zo goed mogelijk te doorlopen. Dit komt ook naar voren uit het volgende citaat:

“Goede afspraken maken heeft heel erg geholpen, ik heb van te voren goede afspraken gemaakt met mijn stagebegeleider en met mijn POB'er en zij is ook mijn stagedocent. Toen hebben we echt gezamenlijk goede afspraken gemaakt van hoe ga je er voor zorgen dat je nu je stage gaat halen en wat heb je daarin nodig. Door van te voren heel duidelijk met z'n allen te zijn van hoe gaan we het aanpakken en wat gaan we doen, dat ik zelf ook aan de bel trok wanneer het nodig was. Dat heeft voor mij echt geholpen om gewoon goed door die stage heen te komen.”

Hiernaast geven een aantal studenten aan dat het voor hen bevorderend heeft geholpen toen ze het gevoel hadden te worden gezien als collega. Een deelnemer benoemt dat het daardoor voelt alsof iedereen gelijk is en je onderdeel bent van het team. Dit blijkt uit het volgende citaat:

“Maar verder vond ik het vooral heel fijn dat ze mij zagen als een onderdeel van het team. Ik was een stagiair inderdaad en ik was daar om te leren en had ook mijn eigen kijk en visie op dingen. Daar wilden ze heel erg graag gebruik van maken en dat benutten. Ik merkte gewoon heel erg dat ik die ruimte kreeg om ook mijn visie dan te delen op casussen en dingen binnen de organisatie. Dat zorgde er ook voor dat ik dacht van dat mag dan ook. Zo ging ik dat ook doen.”

Vervolgens geven ook meerdere deelnemers aan dat voor hen structuur bevorderend heeft geholpen. Zo vertellen ze dat structuur in de dag, in de werkzaamheden en in collega's als heel erg fijn wordt ervaren. Dit is te lezen in het volgende citaat:

“Wanneer ik te veel dingen ga plannen dan overzie ik het niet meer, dan kan ik niet meer verder en blijf ik haken. Dat probeer ik heel erg te voorkomen door structuur te houden in de dagen, door niet te veel te plannen.”

Tot slot geven een aantal deelnemers aan dat vertrouwen vanuit het stagebedrijf of vanuit school een externe bevorderende factor is tijdens het stageproces. Ze vertellen dat dit vertrouwen ervoor zorgt dat zij ook meer vertrouwen hebben gekregen in zichzelf. Dit blijkt uit het volgende citaat:

“Het vertrouwen wat zij hadden gaf mijzelf ook vertrouwen. Ik had zo iets van oh zij hebben vertrouwen in mij dat ik dit kan doen, dan probeer ik het ook. Het is misschien gek aan de ene kant dat ik dat nodig had maar aan de andere kant denk ik dat dit juist heel goed is geweest. Dat vertrouwen in mij heeft er wel voor gezorgd dat ik de grenzen van mijn comfortzone ging opzoeken. Het maakte ook dat ik er zin in had om dat te doen, het was spannend toen ik voor het eerst alleen naar een huisbezoek reed. Terwijl dat gesprek ging juist hartstikke goed.”

Hieronder vindt u een overzicht met hierin alle belemmerende- en bevorderende factoren die naar voren zijn gekomen in de interviews.

Tabel 5: Overzicht belemmerende- en bevorderende factoren

Thema 1:	Thema 2:	Thema 3:	Thema 4:	Thema 5:
Angst voor studievertraging	Geen duidelijke afspraken hebben gemaakt met hun stagebegeleider of stagebedrijf	Moeilijkheden veroorzaakt door de directe psychische klachten	Verkregen zelfinzicht	Ruimte om te groeien
Niet kritisch genoeg	Negatieve ervaringen tijdens eerdere stages	Niet op de hoogte van ondersteuningsmogelijkheden	Geleerde strategieën	Ruimte om fouten te maken
Geen of weinig begeleiding	Niks terug horen van sollicitaties	Moeite met om hulp vragen	Inzicht in interesses	Vrijheid
De stage vooraf onderschat		Openheid	Inzicht in sterke- en minder sterke kanten	Begeleiding van de stagebegeleider en/of de docentbegeleider
Negatieve ervaringen tijdens eerdere stages		Angst voor stigmatisering	Motivatie	Goede communicatie tussen docentbegeleider en stagebegeleider
		Begeleiding van stagebegeleider of docentbegeleider	Interessante en passende werkzaamheden	Docentbegeleider geeft de ruimte om deadlines te verschuiven
		Slechte klik met stagebegeleider	Bewust van benodigdheden	Docentbegeleider neemt goed en snel contact op
		Negatieve ervaringen tijdens eerdere stages	Openheid	Gezien worden als collega
		Prestatiedruk		Structuur
		Schoolopdrachten		Vertrouwen vanuit stagebedrijf en/of vanuit school
		Negatief zelfbeeld		
		Weinig zelfinzicht		
		Verwachte zelfstandigheid		

Hoofdstuk 4: Conclusie en aanbevelingen

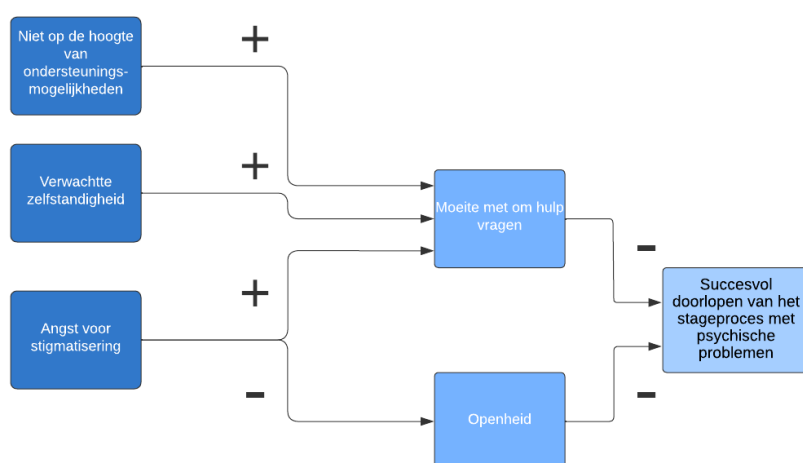
In dit onderzoek is middels interviews met studenten met psychische problemen van de SASS, onderzocht wat belemmerende- en bevorderende factoren zijn gedurende het gehele stageproces. Door middel van dit onderzoek wordt antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvraag:

“Wat zijn belangrijke bevorderende en belemmerende factoren, voor studenten met psychische problemen binnen de Academie voor Sociale Studies van de Hanzehogeschool Groningen, gedurende het gehele stageproces?”

Op basis van de conclusie zijn er aanbevelingen opgesteld voor het lectoraat Rehabilitatie.

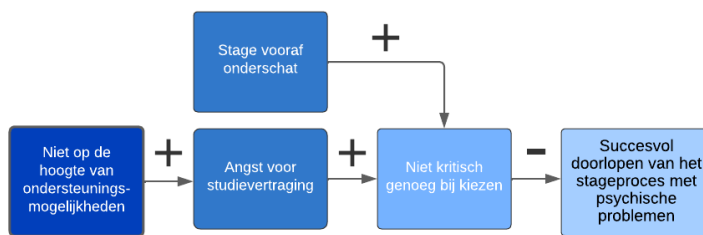
Uit de resultaten zijn verschillende belemmerende factoren naar voren gekomen die invloed hebben op het succesvol doorlopen van het stageproces. Zo is er gebleken dat studenten angst voor stigmatisering ervaren, dit kan er onder meer aan bijdragen dat ze geen hulp durven te vragen en niet open zijn over hun psychische klachten. Deze factoren kwamen ook naar voren uit de resultaten. Hiernaast is er uit de resultaten gebleken dat het niet op de hoogte zijn van ondersteuningsmogelijkheden en de verwachte zelfstandigheid ook van invloed is op de moeite die studenten ervaren om hulp te vragen. Dit wordt verder toegelicht in het onderstaande procesmodel (procesmodel 1).

Procesmodel 1

Vervolgens komt er uit de resultaten naar voren dat de factor ‘niet op de hoogte zijn van ondersteuningsmogelijkheden’ er voor zorgt dat men meer angst voor studievertraging ervaart en hierdoor niet kritisch genoeg is bij het kiezen van een stageplek. Het vooraf onderschatten van de stage draagt ook bij aan het niet kritisch genoeg zijn. Studenten kozen vaak voor de eerste stage waarbij ze zijn aangenomen, hierdoor werd er onder meer geen rekening gehouden met de psychische klachten. Dit heeft vervolgens een negatieve invloed op het succesvol doorlopen van het stageproces. Dit proces is toegelicht in het onderstaande procesmodel (procesmodel 2).

Procesmodel 2

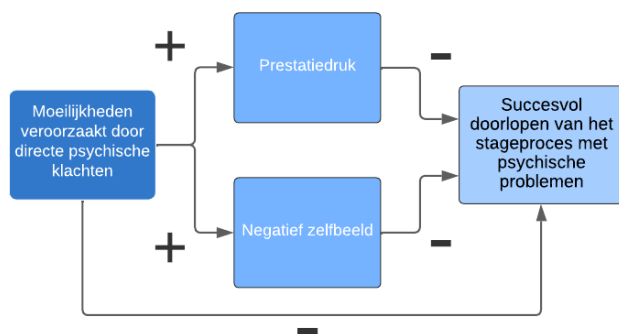

Aan de hand van bovenstaande factoren zijn er aanbevelingen opgesteld voor het lectoraat Rehabilitatie. Ten eerste wordt er op het gebied van hulpbronnen aanbevolen dat de e-module Kieskeurig-Stage een overzicht bevat met hierin de ondersteuningsmogelijkheden of aanpassingen voor studenten met psychische problemen. Dit kunnen zowel ondersteuningsmogelijkheden of aanpassingen zijn bij het kiezen, verkrijgen en het behouden van de stage. Deze hulpbronnen kunnen voortkomen vanuit de Hanzehogeschool of vanuit het stagebedrijf. Een duidelijk overzicht kan ervoor zorgen dat het voor studenten gemakkelijker is om hier meer informatie over te vinden, ook kan het hen helpen om bewust stil te staan bij de behoeften op dit gebied. Studenten geven nu vaak aan niet te weten welke mogelijkheden er zijn of waar ze hiervoor terecht kunnen. Dit kan onder meer helpen bij het kiezen van een juiste stage, tijdens het verkrijgen hiervan, het behouden van de stage maar ook bij het beëindigen van de stage.

Hiernaast wordt er aanbevolen om in de e-module aandacht te besteden aan het benadrukken van de beschikbare hulp en dat er niet altijd van studenten wordt verwacht dat ze alles zelfstandig moeten doen (zie procesmodel 1). Studenten krijg vaak te horen dat er van hen wordt verwacht dat ze zelfstandig hun gehele stageperiode doorlopen, dit is echter voor veel studenten niet realistisch. Er wordt daarom aanbevolen dat er in de e-module wordt benadrukt dat studenten hulp kunnen en mogen vragen en dat ze er niet volledig alleen voor staan. Vervolgens wordt er aanbevolen om in de e-module aandacht te besteden aan de angst voor studievertraging die studenten ervaren. Het is voor veel studenten niet duidelijk hoe dit zit op financieel gebied, waardoor de angst voor studievertraging toeneemt en men misschien te vroeg begint aan een stage. Om dit probleem te verhelpen wordt er aanbevolen om te beginnen met dit probleem te verduidelijken. Er moet dus meer onderzoek gedaan worden naar de angst voor studievertraging in combinatie met het financiële aspect en het beginnen aan een stage zonder hier psychisch gezien klaar voor te zijn. Wanneer hier meer onderzoek naar gedaan is kan hier vervolgens ook door middel van een duidelijk overzicht meer informatie over worden gegeven in de e-module Kieskeurig-Stage.

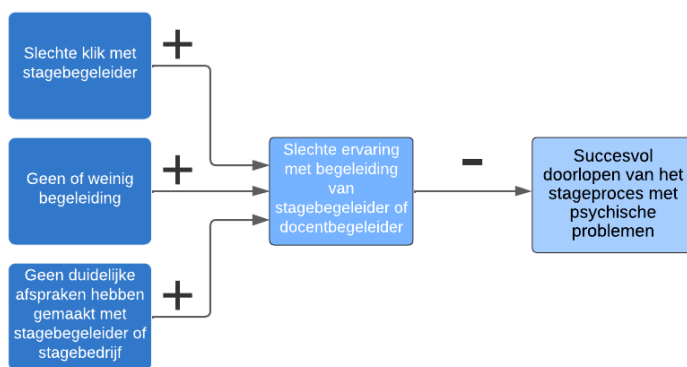
Naast de hierboven beschreven factoren, zijn er nog meer factoren naar voren gekomen uit de resultaten. Zo blijkt dat de moeilijkheden, veroorzaakt door de directe psychische klachten die studenten ervaren, belemmerend werken op het succesvol doorlopen van het stageproces. Uit de resultaten blijkt ook dat deze directe klachten een invloed uitoefenen op de prestatiedruk die studenten ervaren en wordt een negatief zelfbeeld hierdoor versterkt. Vervolgens komt er naar voren dat de prestatiedruk en het negatieve zelfbeeld belemmerend werken voor het succesvol doorlopen van het stageproces. Dit wordt verder toegelicht met het onderstaande model (procesmodel 3).

Procesmodel 3

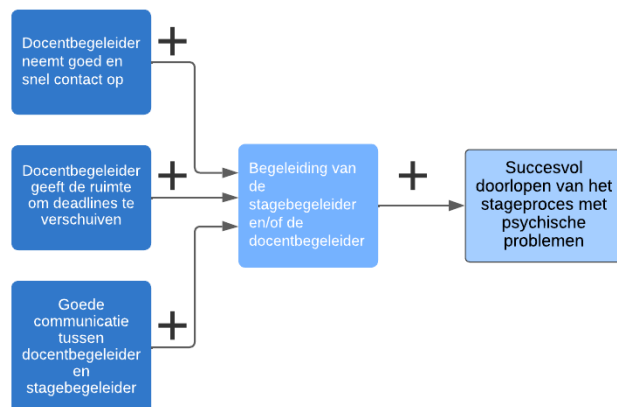

Vervolgens is uit de resultaten gebleken dat een slechte ervaring met de begeleiding van een stagebegeleider of een docentbegeleider belemmerend werkt voor succesvol doorlopen van het stageproces van studenten met psychische problemen. Hier tegenover staat dat wanneer de begeleiding wel als prettig wordt ervaren dit dan als bevorderende factor wordt gezien. De begeleiding heeft een directe invloed op het succesvol doorlopen van het stageproces van studenten met psychische problemen. Ook komt er naar voren dat de begeleiding niet goed wordt ervaren wanneer er een slechte klik is met de stagebegeleider, wanneer er geen of weinig begeleiding is en wanneer er geen duidelijke afspraken zijn gemaakt. De begeleiding wordt bevorderend gezien wanneer de docentbegeleider goed en snel contact opneemt, de docentbegeleider de ruimte geeft voor flexibele deadlines en wanneer de communicatie tussen docent- en stagebegeleider goed verloopt. Dit wordt verder toegelicht in het onderstaande procesmodellen (procesmodel 4 & 5).

Procesmodel 4

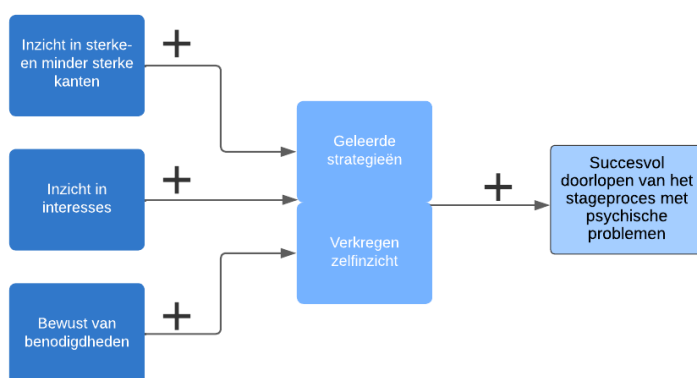

Procesmodel 5

Hiernaast zijn er verschillende factoren die direct invloed uitoefenen op het stageproces van deze studenten. Zo is gebleken dat de negatieve ervaringen die een student tijdens eerdere stages heeft opgedaan, belemmerend werken bij een volgende stage. Deze ervaringen worden in het achterhoofd meegenomen. Hiernaast wijzen de resultaten uit dat het moeten uitvoeren van schoolopdrachten in combinatie met de stagewerkzaamheden ervoor zorgt dat de studenten meer moeilijkheden ervaren op stage. Tot slot komt er naar voren dat het hebben van weinig zelfinzicht een belemmerende factor is gedurende het stageproces. Een ander resultaat wijst uit dat wanneer een student meer verkregen zelfinzicht heeft dat dit juist bevorderend werkt. Het verkrijgen van meer inzicht in sterke- en minder sterke kanten, meer inzicht in interesses en bewustwording van behoeftes hebben een positieve invloed op het verkregen zelfinzicht en kan ervoor zorgen dat men betere strategieën leert. Dit wordt verder toegelicht in het onderstaande procesmodel (procesmodel 6).

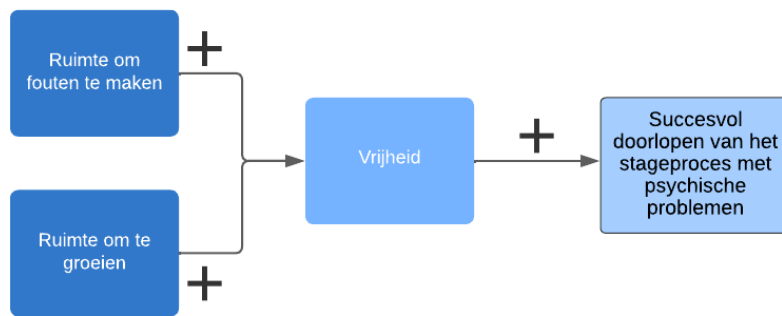
Procesmodel 6

Zelfinzicht zou een factor kunnen zijn waar de e-module invloed op zou kunnen uitoefenen. Er wordt daarom aangeraden om binnen de e-module aandacht te besteden aan het stimuleren van de student om meer zelfinzicht te verkrijgen. Hiermee wordt bedoeld dat de student wordt gestimuleerd om bij zichzelf goed na te gaan wat zijn of haar sterke kanten zijn, waar de interesses liggen en wat ze misschien nodig hebben vanuit school of vanuit het stagebedrijf. Men wordt zo meer bewust van de behoeftes en kan hier rekening mee houden tijdens het kiezen en verkrijgen van een stage. Door hier aandacht aan te besteden binnen de e-module kunnen studenten vóór het kiezen van een stageplek al inzicht krijgen in sterke en minder sterke kanten, interesses, behoeftes gedurende de stageperiode en over de eventuele afspraken die er gemaakt kunnen worden om zo een betere keuze te maken voor een stageplek.

Vervolgens wijzen de resultaten uit dat vrijheid vanuit het stagebedrijf een bevorderende factor is. Wanneer men ruimte krijgt om fouten te maken en ruimte om te groeien zorgt dit ervoor dat de studenten meer vrijheid ervaren. Deze ervaren vrijheid heeft een positieve werking op het succesvol doorlopen van het stageproces van studenten met psychische problemen. Dit wordt verder toegelicht in het volgende model (procesmodel 7).

Procesmodel 7

Daarnaast is gebleken dat het gevoel gezien te worden als collega een positieve invloed heeft op het vertrouwen dat men ervaart vanuit het stagebedrijf. Dit vertrouwen werkt weer bevorderend voor het stageproces (zie procesmodel 8).

Procesmodel 8

Vervolgens is er uit de resultaten naar voren gekomen dat er ook meerdere bevorderende factoren direct van invloed zijn op het stageproces van een student met psychische problemen. Zo benoemden de deelnemers dat motivatie bevorderend werkt en dat openheid over de psychische problemen ervoor kan zorgen dat men het stageproces succesvoller doorloopt. Tot slot blijkt dat interessante en passende werkzaamheden op stage, een goede structuur in deze werkzaamheden en in de dag een directe positieve invloed hebben op het stageproces.

Uit de behandelde literatuur (zie bijlage 7) kwamen al eerder verschillende belemmerende- en bevorderende factoren naar voren die ook terug te zien zijn in de resultaten van dit onderzoek. Zo bleek er uit het literatuuronderzoek al dat een gebrek aan begeleiding, de invloed van directe klachten, onbekendheid van ondersteuningsmogelijkheden, openheid, angst voor stigmatisering, negatieve ervaringen, niet klaar zijn voor stage, prestatiedruk en een negatief zelfbeeld van invloed kunnen zijn op het stageproces. Hiernaast kwam in het literatuuronderzoek al eerder naar voren dat zelfinzicht of zelfkennis en motivatie bevorderend kunnen helpen. Ook kan de begeleiding, duidelijke afspraken, gezien worden als collega, structuur, vertrouwen en openheid bevorderend werken.

Daarnaast zijn er een aantal factoren naar voren gekomen in dit afstudeeronderzoek die van te voren nog niet waren gebleken uit de literatuur. Deze factoren zijn: de angst voor studievertraging, het niet kritisch genoeg zijn bij de stagekeuze, het onderschatten van de stage, geen hulp vragen, de schoolopdrachten en de verwachte zelfstandigheid. Tot slot is vrijheid binnen de stage een bevorderende factor die nog niet eerder voren was gekomen in het literatuuronderzoek.

Hoofdstuk 5: Discussie

Voor dit onderzoek zijn er interviews uitgevoerd om de belemmerende- en bevorderende factoren in kaart te brengen die studenten met psychische problemen ervaren gedurende het hele stageproces. Deze interviews zijn afgenomen aan de hand van een interviewschema. Dit interviewschema zorgde ervoor dat in elk interview dezelfde thema's naar voren kwamen en hiermee alle deelvragen beantwoord konden worden. Het gebruik van dit schema heeft dus bijgedragen aan een hogere validiteit en betrouwbaarheid. Doordat er houvast was gedurende het interview werd gemeten wat er gemeten moest worden. Hiernaast zouden de resultaten van het onderzoek hetzelfde zijn wanneer deze wordt herhaald aangezien er gebruik gemaakt kan worden van hetzelfde interviewschema. Om dit afstudeeronderzoek verder in het juiste perspectief te plaatsen, is het wenselijk om ook kritisch te kijken naar het onderzoeksproces. Het eerste discussiepunt betreft de afname van de interviews. De interviews zijn namelijk afgenomen bij negen studenten die studeren aan de Academie voor Sociale Studies aan de Hanzehogeschool Groningen. Dit is daardoor niet volledig representatief voor alle studenten van de Academie voor Sociale Studies. Het feit dat er negen interviews hebben plaatsgevonden vormt echter geen grote belemmering voor het onderzoek aangezien er sprake is van een verkennend onderzoek. Hiernaast zijn zeven van de negen interviews afgenomen bij studenten Social Work en twee interviews bij studenten Toegepaste Psychologie. Voor een volgend onderzoek zou het wenselijk zijn wanneer dit gelijk is verdeeld. Doordat er nu voornamelijk interviews zijn afgenomen onder Social Work studenten zegt dit meer over deze doelgroep dan over de doelgroep Toegepaste Psychologie studenten.

Vervolgens wordt er onderzoek gedaan naar studenten met psychische klachten, echter zijn niet alle psychische klachten gedekt door deze doelgroep. Er kan daarom niet uitspraak worden gedaan over alle psychische klachten die men kan ervaren.

Hiernaast konden studenten zich vrijwillig aanmelden om deel te nemen aan het interview. Dit zorgt ervoor dat er een selectiebias ontstaat. Zo zal niet iedereen die binnen de doelgroep valt mee willen werken aan het onderzoek. Waarschijnlijk zullen alleen de deelnemers die gemakkelijker praten over hun klachten of problemen deel willen nemen aan het onderzoek, en zullen de mensen die dit niet graag doen ook minder snel deelnemen. Dit kan ervoor zorgen dat er een ander beeld ontstaat.

Wat verder voor het onderzoek nog bevorderend heeft geholpen is het gebruik van de checklist tijdens het interview. Dit heeft er namelijk voor gezorgd dat alle deelnemers de mogelijkheid hebben gehad om dezelfde onderwerpen te bespreken. Daarnaast gaf het de mogelijkheid om bewust stil te staan bij de onderwerpen die misschien nog niet aan bod waren gekomen gedurende het interview. Dit draagt ook weer bij aan de betrouwbaarheid van het onderzoek. Wanneer er een volgende keer hetzelfde interview afgenomen wordt en de checklist wordt gebruikt, zullen hier dezelfde antwoorden uitkomen.

Tot slot is de data uit de interviews alleen door de onderzoeker geanalyseerd. De lezer dient er daarom rekening mee te houden dat de interviews en resultaten door de onderzoeker zelf zijn geïnterpreteerd. Het was helpend geweest wanneer er nog iemand was die gezamenlijk met de onderzoeker de data had kunnen analyseren, dit had bevorderend geholpen voor de betrouwbaarheid. Door echter tijdens het coderen verschillende rondes te hanteren (open coderen, axiaal coderen en selectief coderen) konden er nieuwe patronen, inzichten en oplossingen worden ontdekt. Dit heeft er aan bij gedragen dat er goede verbanden gelegd konden worden tussen de antwoorden en zo goede conclusies getrokken konden worden.

Literatuurlijst

- Baarda, B., & Der Hulst, V. M. (2021). *Basisboek Interviewen* (5de editie). Noordhoff.
- Baarda, B., Bakker, E., Fischer, T., Julsing, M., Kostelijk, E., & Van der Velden, T. (2021). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek* (5e druk). Noordhoff Uitgevers BV.
- Begeleid Leren. (2017, 27 juni). Informatie Innovatiewerkplaats Begeleid Leren. Geraadpleegd op 20 december 2021, van https://www.begeleidleren.nl/?page_id=443
- Briel, L.W., Getzel, E.E. (2001). Internships in Higher Education: Promoting Success for Students with Disabilities. *Disability Studies Quarterly*, 21(1).
- Büscher-Touwen, M., De Groot, M., Van Hal, L. (2018). Mind the Gap Between Higher Education and the Labour Market for Students with a Disability in the Netherlands: A Research Agenda. *Social Inclusion*, 6(4), 149-157. DOI:10.17645/si.v6i4.1655
- De Wolff, C. (2010). Studeren met een functiebeperking aan de Hanzehogeschool Groningen. Geraadpleegd op 28 februari 2022, van <https://www.hanze.nl/assets/kc-cares/rehabilitatie/Documents/Public/StuderenmeteenfunctiebeperkingaandeHanzehogeschoolGroningen.pdf>
- ECIO. (2021). *Studieproces in kaart: Sleutelmomenten voor professionals*. Geraadpleegd op 11 maart 2022, van https://ecio.nl/wp-content/uploads/sites/2/2021/10/ECIO_010_Studieproces-in-kaart_Professionals_2021.pdf
- Eimers, T. & Kennis, R. (2019). *Passend onderwijs in het mbo: derde meting monitor*. Nijmegen: KBA Nijmegen.
- Eimers, T., Kennis, R., Özdemir, M. (2013). *Aan het werk met passend beroepsonderwijs: Loopbanen van jongeren met een beperking in het MBO*. Nijmegen: KBA Nijmegen.
- Eimers, T., Leest, B., Jenniskens, T., & Beurskens, K. (2020). *Studeren met psychische problemen in het mbo*. Nijmegen: KBA.

Frisse Colleges. (2021, 27 november). Het coderen van interviews. Scriptiebegeleiding. Geraadpleegd op 15 mei 2022, van <https://frissecolleges.nl/het-coderen-van-interviews/#:%7E:text=Selectief%20coderen%20is%20dus%20de,relaties%20daartussen%20aan%20het%20leggen.>

Hanze.nl (z.d.). Over het lectoraat. Geraadpleegd op 20 december 2021, van <https://www.hanze.nl/nld/onderzoek/kenniscentra/hanzehogeschool-centre-of-expertise-healthy-ageing/lectoraten/lectoraten/rehabilitatie/organisatie/over-het-lectoraat/lectoraat>

Hofstra, J., & Korevaar, L. (2018). *“Vertel ik het wel of vertel ik het niet?” Openheid geven over je psychische problemen op school of stage: Werkboek voor studenten*. Geraadpleegd op 21 maart 2022, van <https://www.begeleiders.nl/wp-content/uploads/2019/10/Werkboek-voor-studenten.pdf>

Kempen, P. M., & Keizer, J. A. (2016). *Competent afstuderen en stagelopen: een ontwerpgerichte benadering* (5e druk). Noordhoff Uitgevers.

Korevaar, L. (2015). *Handboek Begeleid Leren*. Geraadpleegd op 28 februari, van <https://www.begeleiders.nl/wp-content/uploads/2015/02/Handboek-Begeleid-Leren.pdf>

Korevaar, L., & Dröes, J. (2016). *Handboek rehabilitatie voor zorg en welzijn* (3de editie). Coutinho.

Nevala, N., Pehkonen, I., Koskela, I., Ruusuvaari, J., & Anttila, H. (2014). Workplace Accommodation Among Persons with Disabilities: A Systematic Review of Its Effectiveness and Barriers or Facilitators. *Journal of Occupational Rehabilitation*, 25(2), 432–448.
<https://doi.org/10.1007/s10926-014-9548-z>

Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) (2018). *Maatschappelijke verwachtingen en mentale druk van jongvolwassenen - Essay*. Den Haag

Schouten, M., Spierings, F. C. C. P., & Dudevszky, S. I. Z. A. (2020, juli). *Koplopers: factoren in participatie*.
<https://www.hogeschoolrotterdam.nl/contentassets/b2e0b44b0fb140bb8cc91ad6b8c7234d/onderzoeksrapport-koplopers--factoreninparticipatievoorweb.pdf>

- Van den Broek, A., Muskens, M., & Winkels, J. (2013). *Studeren met een functiebeperking 2012. De relatie tussen studievoortgang, studieuitval en het gebruik van voorzieningen [Studying with a disability 2012. The relationship between study progress, dropout out of study and the use of provisions]*. Nijmegen: ResearchNed/ITS.
- Van der Velde, J., Hofstra, J., Havinga, P & Korevaar, L. (z.d.). Inventarisatie van psychische en cognitieve problemen onder studenten van de Hanzehogeschool Groningen. Ongepubliceerd Manuscript. Hanzehogeschool Groningen, Lectoraat Rehabilitatie.
- Van der Weide, J., De Vries, S., & Grooten, G. (2021). Jonge professionals met psychische kwetsbaarheid: lust of last? *Tijdschrift voor HRM*, 24(4), 32–49.
<https://doi.org/10.5117/thrm2021.4.weid>
- Zaussinger, S., & Terzieva, B. (2018). Fear of Stigmatisation among Students with Disabilities in Austria. *Social Inclusion*, 6(4), 182–193. <https://doi.org/10.17645/si.v6i4.1667>

Bijlage 1: Interviewschema

Nummer topic	Subtopic	Trefwoorden
0 Introductie	0.1 Zelf voorstellen 0.2 Onderwerp van het interview 0.3 Doel van het interview 0.4 Vertrouwelijkheid van het interview 0.5 Resultaten van de interviews 0.6 Duur van de interviews 0.7 Vragen?	Zelfkennis Openheid Gebrek aan kennis over problematiek binnen stagebedrijf Directe gevolgen problematiek Eerder gebruikte aanpassingen zijn niet toepasbaar binnen stagebedrijf Goed contact (tussen school, stagebedrijf en student) Stagebegeleider heeft juiste kennis over problematiek
1 Stage algemeen	'Zou je iets kunnen vertellen over je stageperiode?'	
	1.1 Docentbegeleider 1.2 Werkbegeleider 1.3 Verdere hulp vanuit school 1.4 Verdere hulp vanuit stagebedrijf	
2 Kiezen	'Zou je iets kunnen vertellen over hoe je het proces van een stage kiezen hebt ervaren?'	
	2.1 Wat ging goed 2.2 Wat ging minder goed	
3 Verkrijgen	'Zou je iets kunnen vertellen over hoe de verdere voorbereiding op je stage is verlopen?'	
	3.1 Wat ging goed 3.2 Wat ging minder goed	
4 Behouden	'Zou je iets kunnen vertellen over hoe je stage is verlopen?'	
	4.1 Wat ging goed? 4.2 Wat ging minder goed?	

5 Belemmerende factoren tijdens stage	*alle benoemde belemmerende factoren samenvatten* 'Zijn er nog andere belemmerende factoren die je hebt gemerkt bij het kiezen, verkrijgen of behouden van je stage?' *overzicht met belemmerende factoren delen*	Stimulerende en passende omgeving Passende begeleiding
	5.1 Persoonlijk 5.2 Omgeving	Duidelijkheid Focus op positieve aspecten
6 Bevorderende factoren tijdens stage	*alle benoemde bevorderende factoren samenvatten* 'Zijn er nog andere bevorderende factoren die je hebt gemerkt bij het kiezen, verkrijgen of behouden van je stage?' *overzicht met bevorderende factoren delen*	Directe gevolgen problematiek Indirecte gevolgen problematiek
	6.1 Persoonlijk 6.2 Omgeving	Te weinig begeleiding bij kiezen en verkrijgen
7 Afsluiting	7.1 Nog wat toe te voegen? 7.2 Bedanken voor medewerking 7.3 Mening vragen over interview 7.4 Contactgegevens geven 7.5 Herhalen wat er met de gegevens wordt gedaan	Ontwikkelen persoonlijke vaardigheden Ontwikkelen studie/stagevaardigheden Sociale vaardigheden

Bijlage 2: Informed Consent Formulier

INFORMED CONSENT FORMULIER

Dit informed consent formulier bestaat uit twee delen.:

De informatiebrief (om informatie met u te delen)

Het informed consent formulier (voor uw handtekening, als u ermee instemt om mee te doen). U krijgt een kopie van het volledige informed consent formulier.

Deel 1: Informatiebrief

Naam van het onderzoeksproject	Stagelopen met psychische klachten Dit onderzoek wordt geleid door Marit Hiemstra Hanzehogeschool Groningen Het wordt gefinancierd door het lectoraat Rehabilitatie
Doel van het onderzoek	Dit onderzoek wordt geleid door Marit Hiemstra. U bent van harte uitgenodigd om deel te nemen aan dit onderzoek. U kunt de tijd nemen om erover na te denken of u wilt meedoen of niet en hierbij bent u vrij om dit met andere mensen te bespreken. Als er in deze informatiebrief termen staan die u niet begrijpt, kan ik die voor u verhelderen. U kunt altijd bij mij terecht met vragen over dit onderzoek. Het doel van dit onderzoek is om meer inzichten te krijgen in de belemmerende- en bevorderende factoren die studenten, met psychische problemen tegenkomen tijdens hun stageproces. Het onderzoek maakt deel uit van het Kieskeurig-Stage project vanuit het lectoraat Rehabilitatie. Studenten met psychische problemen hebben meer moeite met het verkrijgen van een stage en ervaren tijdens stage meer belemmeringen dan studenten zonder psychische problemen. Met Kieskeurig-Stage, een online zelfstandig te doorlopen instrument, leren studenten met psychische problemen wat zij nodig hebben op de stageplek. Met behulp van Kieskeurig-Stage kunnen studenten een weloverwogen keuze maken voor een stage die bij hen past, weten ze goed wat ze wel/niet willen vertellen over hun problemen en kunnen ze duidelijker aangeven wat zij nodig hebben op de stageplek. Dit vergroot de kans op een succesvolle stage en start op de arbeidsmarkt. Dit afstudeeronderzoek maakt deel uit van dit grotere onderzoek zodat op basis hiervan gekeken kan worden waar de studenten dan ook werkelijk tegen aanlopen en wat er goed gaat. Dit onderzoek loopt van februari 2022 tot juni 2022. In het onderzoek wordt doormiddel van interviews en literatuuronderzoek informatie verzameld. U wordt uitgenodigd om deel te nemen aan dit onderzoek, omdat aangeeft deel uit te maken van de doelgroep en meer open staat om uw ervaringen over het onderwerp te delen.

Wat wordt er van u verwacht?	U neemt gedurende een tijdsbestek van ongeveer een uur deel aan een interview waarin aan u vragen gestelde zullen worden over uw ervaringen rondom stagelopen met psychische problemen. Van het interview zal een audio-opname worden gemaakt, zodat het gesprek later ad-verbum (woord voor woord) kan worden uitgewerkt. Dit transcript wordt vervolgens gebruikt in het verdere onderzoek. Mogelijke voordelen van uw deelname aan dit onderzoek zijn dat er kan worden bijgedragen aan een succesvolle stageperiode voor toekomstige stagiaires van de Hanzehogeschool Groningen. Mogelijke nadelen zijn dat er enig ongemak verbonden is aan uw deelname aan deze studie, vanwege de gevoelige aard van het onderwerp. Er zijn echter geen fysieke, juridische of economische risico's verbonden aan uw deelname aan deze studie. U hoeft geen vragen te beantwoorden die u niet wilt beantwoorden. Uw deelname is vrijwillig en u kunt uw deelname op elk gewenst moment stoppen.
Vergoeding	U ontvangt voor deelname aan dit onderzoek een VVV-cadeau bon ter waarde van 12,50 euro als waardering voor uw deelname.
Vertrouwelijkheid van gegevens	Uw privacy is en blijft maximaal beschermd. Er wordt op geen enkele wijze vertrouwelijke informatie of persoonsgegevens van of over u naar buiten gebracht, waardoor iemand u zal kunnen herkennen. Voordat onze onderzoeksgegevens naar buiten gebracht worden, worden uw gegevens anoniem gemaakt: geanonimiseerd. Uw naam wordt vervangen door anonieme, op zichzelf betekenisloze combinatie van getallen. In een publicatie zullen of anonieme gegevens of pseudoniemen worden gebruikt. De audio-opnamen, formulieren en andere documenten die in het kader van deze studie worden gemaakt of verzameld, op de door de Hanzehogeschool beveiligde OneDrive van de onderzoeker.
Vrijwilligheid	Deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. U kunt als deelnemer uw medewerking aan het onderzoek te allen tijde stoppen, of weigeren dat uw gegevens voor het onderzoek mogen worden gebruikt, zonder opgave van redenen. Dit betekent dat als u voorafgaand aan het onderzoek besluit om af te zien van deelname aan dit onderzoek, dit op geen enkele wijze gevolgen voor u zal hebben. In deze gevallen zullen uw gegevens uit onze bestanden worden verwijderd en vernietigd. Het stopzetten van deelname heeft geen nadelige gevolgen voor u of voor de eventueel reeds ontvangen vergoeding. Als u besluit om te stoppen met deelname aan het onderzoek, of als u vragen of klachten heeft, of uw bezorgdheid kenbaar wilt maken, of een vorm van schade of

	ongemak vanwege het onderzoek, neemt u dan aub contact op met de onderzoeker: m.hiemstra@st.hanze.nl
Resultaten	De resultaten van dit onderzoek zullen gepubliceerd worden in de afstudeeropdracht van Marit Hiemstra. In deze publicaties zal informatie niet naar u te herleiden zijn. Als u dat wenst kunnen we u informeren over de uitkomsten van dit onderzoek.
Wilt u verder nog iets weten?	Neem gerust contact op met m.hiemstra@st.hanze.nl

Deel 2: Toestemmingsverklaring

Titel onderzoek: Stagelopen met psychische problemen	
Toestemmingsverklaring	Met uw ondertekening van dit document geeft aan dat u minstens 18 jaar oud bent; dat u goed bent geïnformeerd over het onderzoek, de manier waarop de onderzoeksgegevens worden verzameld, gebruikt en behandeld en welke eventuele risico's u zou kunnen lopen door te participeren in dit onderzoek Indien u vragen had, geeft u bij ondertekening aan dat u deze vragen heeft kunnen stellen en dat deze vragen helder en duidelijk zijn beantwoord. U geeft aan dat u voldoende bedenktijd hebt gehad en dat u vrijwillig akkoord gaat met uw deelname aan dit onderzoek. U ontvangt een kopie van dit ondertekende toestemmingsformulier. Ik ga akkoord met deelname aan een onderzoeksproject geleid Marit Hiemstra. Het doel van dit document is om de voorwaarden van mijn deelname aan het project vast te leggen. 1. Ik kreeg voldoende informatie over dit onderzoeksproject. Het doel van mijn deelname als een geïnterviewde in dit project is voor mij helder uitgelegd en ik weet wat dit voor mij betekent. 2. Mijn deelname als geïnterviewde in dit project is vrijwillig. Er is geen expliciete of impliciete dwang voor mij om aan dit onderzoek deel te nemen. 3. Mijn deelname houdt in dat ik word geïnterviewd door onderzoeker Marit Hiemstra. Het interview zal ongeveer 60 minuten duren. Ik geef de onderzoeker toestemming om tijdens het interview opnames (geluid/ beeld) te maken en schriftelijke notities te nemen]. Het is mij duidelijk dat ik op elk moment mijn deelname, zonder opgaaf van reden, kan stoppen.

	4. Ik heb het recht om vragen niet te beantwoorden. Als ik me tijdens het interview ongemakkelijk voel, heb ik het recht om mijn deelname aan het interview te stoppen. 5. Ik heb van de onderzoeksleider de uitdrukkelijke garantie gekregen dat de onderzoeksleider er zorg voor draagt dat ik niet ben te identificeren in door het onderzoek naar buiten gebrachte gegevens, rapporten of artikelen. Mijn privacy is gewaarborgd als deelnemer aan dit onderzoek. 6. Ik heb de garantie gekregen dat dit onderzoeksproject is beoordeeld en goedgekeurd door de ethische commissie van de Hanzehogeschool. Voor bezwaren met betrekking tot de opzet en of uitvoering van het onderzoek kan ik me wenden tot m.hiemstra@st.hanze.nl 7. Ik heb dit formulier gelezen en begrepen. Al mijn vragen zijn naar mijn tevredenheid beantwoord en ik ben vrijwillig akkoord met deelname aan dit onderzoek. 8. Ik heb een kopie ontvangen van dit toestemmingsformulier dat ook ondertekend is door de onderzoeker.	
Handtekening en datum	Naam Deelnemer	Naam Onderzoeksleider Marit Hiemstra
	Handtekening	Handtekening
	Datum	Datum 15-04-2022

Bijlage 3: Codeboek

Tabel 6: Open coderen op deelvragen

Code	Definitie	Voorbeeld uit eigen data	Aantal
Kiezen	Alle fragmenten waarin belemmerende factoren op het gebied van een stage kiezen worden benoemd.	<i>"Ook echt weinig begeleiding bij het kiezen van de stage, echt gewoon helemaal niks. Ze bieden dan de stagekrant en online vacatures aan. Maar voor de rest moet je het allemaal zelf uit zoeken."</i>	48
Verkrijgen	Alle fragmenten waarin belemmerende factoren op het gebied van een stage verkrijgen worden benoemd.	<i>"Ik had op verschillende plekken gesolliciteerd en bij drie ben ik afgewezen. Dus dat was echt een deuk in mijn ego zeg maar. Want het ging toen al niet zo lekker en toen die sollicitatie gesprekken ben ik dus drie keer afgewezen."</i>	19
Behouden	Alle fragmenten waarin belemmerende factoren op het gebied van een stage behouden worden benoemd.	<i>"Tuurlijk het had invloed op mijn stage en ik had een tijd dat ik gewoon niet goed met mijn hoofd er bij was. Maar dat is vanuit de stagebegeleiding voor mijn gevoel echt niet zo ver hoeven gaan. Die angst heeft er voor mij echt nog langer onder gezeten dat het weer zou gaan gebeuren als ik nog een stage zoek of voor stage deel 2. Dat is van afgelopen augustus tot februari is dat best nog wel een angst geweest binnen mijn stage."</i>	187
Persoonlijke factoren	Alle fragmenten waarin bevorderende persoonlijke factoren worden benoemd.	<i>"Intrinsieke motivatie was voor mij heel hoog want ik wilde heel graag mijn stage halen dat heeft mij er echt wel doorheen gesleept. Het kwam heel erg vanuit mijzelf nu dat ik heel graag mijn stage wilde afronden."</i>	28
Externe factoren	Alle fragmenten waarin bevorderende externe factoren worden benoemd.	<i>"Goed contact tussen school, stagebedrijf en student was ook absoluut een bevorderende factor."</i>	74

Tabel 7: Factoren deelvraag kiezen

Code	Voorbeeld uit eigen data	Aantal
Eerste plek gekozen	<i>"Ik wilde zo graag een stage hebben want ik keek hier heel erg naar uit. Ik had toen zo iets van ik wil heel graag stagelopen en ik wil het gewoon geregeld hebben."</i>	5
Geen achterstand willen oplopen	<i>"Dus toen was ik wel van ja ik weet zeker dat ik stage wil lopen want ik kan geen achterstand oplopen. Of niet een ergere achterstand."</i>	7
Goed in vel tijdens kiezen	<i>"Op het moment dat ik zocht naar een stage ging het redelijk goed met mij en ik had een hele leuke minor achter de rug. En ik dacht het gaat wel goed en het blijft wel goed gaan hopelijk."</i>	3
Laat ivm uitval	<i>"Ben ik ook zelf op zoek gegaan maar dat was natuurlijk omdat het best wel kort dag was en voor ouderen is er al weinig te vinden. Laat staan dat je in januari ophoudt en in februari weer ergens wil beginnen. Dat maakt het niet even makkelijk."</i>	3
Negatieve ervaringen	<i>"Ja en ik was ook heel bang voor een nieuwe stage van ik wil het graag goed doen, ik wil dat het dan wel goed gaat anders heb ik weer vertraging. Dus bij het kiezen van die volgende stage dacht ik wel ik moet iets doen wat mij wel kan liggen. Ik heb niet zin om weer in het diepe gegooid te worden en weer op je bek te gaan keihard zeg maar."</i>	4
Negeren voor gevoel	<i>"Alleen ik kwam daar en eigenlijk voelde de eerste dag al niet goed. Toen dacht ik, ik negeer het gevoel en ik ga door en daar heb ik wel van geleerd niet je gevoel negeren."</i>	1
Niet kritisch genoeg	<i>"Vooral heel erg impulsief van oh leuk. Ik heb zin in iets nieuws, een uitdaging, jongeren, dat lijkt mij super leuk."</i>	4
Onduidelijke vacatures	<i>"Maar er was wel beperkt informatie te vinden over een instelling weet ik nog wel, dat ik was van wat voor stageplek zou dat dan zijn, wat is de functie dan. Dat is nog een beetje onduidelijk en daar kom je meestal ook pas achter in het gesprek."</i>	5
Stage onderschat	<i>"Ja en ik denk dat ik het van te voren ook best wel onderschat heb hoe zwaar stage eigenlijk geweest is en hoeveel erbij komt kunnen."</i>	2
Veel losgelaten	<i>"En wat ik ook vind binnen het stagejaar, je krijgt wel supervisie en je krijgt ook wel wat andere vakken maar toch je wordt wel in een keer helemaal los gelaten."</i>	1
Verkeerde verwachtingen	<i>"Maar ik dacht dat ik mensen zou gaan helpen die wel heel graag willen veranderen anders ga je niet naar zo'n organisatie toe. Dus ik stond helemaal klaar om mensen te helpen die zo graag willen veranderen. Maar de mensen die ik kreeg waren juist de mensen die niet willen veranderen."</i>	2
Grootte organisatie	<i>"Toen had ik een voorkeur voor een grote organisatie maar nu heb ik meer voorkeur voor een kleine organisatie."</i>	6
Weinig begeleiding bij kiezen	<i>"Er is eigenlijk niet echt begeleiding geweest zo van dit is waar je een stageplek kunt vinden."</i>	5

Weinig zelfinzicht	<i>"Maar wie ben jij straks in jouw stage jaar en hoe zie jij jezelf, waar sta je voor en wat wil je leren, hoe weerhoudt zich dat tot jou als persoon. Dat had voor mijn gevoel daar wel meer in meegenomen kunnen worden. Dat heb ik wel gemist."</i>	1
--------------------	---	---

Tabel 8: Factoren deelvraag verkrijgen

Code	Voorbeeld uit eigen data	Aantal
Geen rekening met klachten	<i>"In die zin heb ik er niet echt rekening mee gehouden, het was meer nadat ik aangenomen was als stagiaire toen kwamen die klachten pas terug."</i>	1
Afspraken	<i>"Aan de andere kant veel duidelijke afspraken. Ik wist niet hoeveel uren ik kon lopen maar had ik maar gewoon in het begin afgesproken we doen nu zoveel uren."</i>	7
Negatieve ervaringen	<i>"Ik had bij verschillende plekken gesolliciteerd en bij drie ben ik afgewezen. Dus dat was echt een deuk in mijn ego zeg maar. Want het ging toen al niet zo lekker en toen die sollicitatie gesprekken ben ik dus drie keer afgewezen."</i>	5
Geen reactie	<i>"Het vervelende is, er staan ook vacatures op de vacaturebank waar ik wel op gesolliciteerd heb maar waar ik nooit meer wat van gehoord heb."</i>	2

Tabel 9: Factoren deelvraag behouden

Code	Voorbeeld uit eigen data	Aantal
Directe klachten	<i>"Want op sommige momenten trek ik het gewoon en gaat alles goed en kan ik er ook echt in meepraten en zo. En op andere momenten sla ik dicht en ben ik een paar dagen niet meer op komen dagen omdat ik het niet meer trek."</i>	53
Afspraken	<i>"Aan de andere kant veel duidelijke afspraken. Ik wist niet hoeveel uren ik kon lopen maar had ik maar gewoon in het begin afgesproken we doen nu zoveel uren."</i>	6
Angst voor stigmatisering	<i>"Angst voor stigmatisering is ook één van de redenen dat ik dacht ik moet het niet vertellen op mijn eerste stage."</i>	6
Begeleiding	<i>"In de eerste stage wat voor mij heel belemmerend was, was dat mijn stagebegeleider nauwelijks betrokken was voor mijn gevoel. Ze had heel weinig zich op wat ik moest doen voor school en wie ik was al persoon etc."</i>	54
Bevestiging	<i>"Ik wil eigenlijk heel veel bevestiging maar die krijg ik niet."</i>	2
Hulp vragen/ alles zelf	<i>"Dat klopt maar dan ben ik eigenwijs en dan wil ik het wel proberen vooral omdat je dan van anderen ook hoort dat ze het wel gewoon doen en dan wil je je eigenlijk gewoon bewijzen."</i>	12
Negatieve ervaringen	<i>"Ik heb gewoon vanaf het begin dat mijn eerste stage gestopt is tot nu dat mijn laatste stage is afgerond constant bang geweest dat hetzelfde weer zou herhalen."</i>	7
Niet klaar voor stage	<i>"Ik ga mijn stage wel halen maar ik het hoor het niet te halen. Niet omdat ik het niet doe maar meer omdat ik het mentaal gewoon niet aan kan en dus eigenlijk moet stoppen."</i>	3
Openheid	<i>"Ik ging ook niks meer vertellen want dan ligt het gewoon aan mij en ben ik niet goed genoeg voor deze opleiding. Ik moet gewoon doorzetten en dan ging ik steeds harder en harder waardoor ik weer struikelde."</i>	34
Onzekerheid	<i>"Ik denk een beetje onzekerheid ook, van een onzekere periode als je daar nog een beetje in zit om dan jezelf te laten zien is het ook belangrijk dat je gewoon goed in je vel zit."</i>	9

Prestatiedruk	<i>"Ik wilde het te perfect doen om dan te laten zien van ik kan het wel en ik wil het wel. Ik doe zo mijn best dat ik dat wilde laten zien. Om dan ook positieve feedback terug te krijgen."</i>	10
Schoolopdrachten	<i>"Maar het voelde niet of hier helemaal de ruimte voor was om dingen thuis te doen terwijl ik dit best wel nodig had. Nu ging ik dan vakanties of weekenden door omdat ik mij beter kan concentreren thuis en ook liever medicatie slik thuis."</i>	10
Veranderingen	<i>"En we zaten natuurlijk midden in een pandemie en ze had het heel druk. En de organisatie was heel erg aan het veranderen want er gingen heel veel mensen weg die er voor werkten dus dan zit je daar weer mee."</i>	4
Zelfinzicht	<i>"Wat goed ging, ik wist veel beter waar mijn valkuilen liggen van mijzelf. Ik wist dat het voor mij soms moeilijk is om om hulp te vragen en om op tijd hulp te vragen. Dat is tijdens mijn vorige stages wel heel duidelijk geworden daar kan ik nog veel in leren."</i>	7
Verwachte zelfstandigheid	<i>"Eigenlijk is het een beetje dat er van derde- of vierdejaarsstudent wordt verwacht dat zij alles zelf regelen en dat het allemaal wel goed komt maar er moet wat meer ruimte zijn voor studenten die daar wat meer begeleiding bij nodig hebben of wat meer hulp daarbij zouden willen."</i>	7
Onbekendheid mogelijkheden	<i>"Meer informatie over ondersteuningsmogelijkheden heb ik eigenlijk nog steeds niet gehad. Ik was bekend met de studentendecaan maar voor de rest niet van daar is heel veel meer over verteld."</i>	10

Tabel 10: Deelvraag persoonlijke factoren

Code	Voorbeeld uit eigen data	Aantal
Buiten comfortzone	<i>"Dat vertrouwen in mij heeft er wel voor gezorgd dat ik de grenzen van mijn comfortzone ging opzoeken. Het maakte ook dat ik er zin in had om dat te doen."</i>	2
Goed afgaan werkzaamheden	<i>"Het één op één met studenten. Ik vind dat gewoon heel leuk."</i>	3
Motivatie	<i>"Intrinsieke motivatie was voor mij heel hoog want ik wilde heel graag mijn stage halen dat heeft mij er echt wel doorheen gesleept. Het kwam heel erg vanuit mijzelf nu dat ik heel graag mijn stage wilde afronden."</i>	7
Inzien benodigdheden	<i>"Ik heb daar wel heel erg gebruik van gemaakt, ik wil zo'n feedback moment elke week in het begin en nu elke twee weken."</i>	5
Zelfinzicht	<i>"Wat goed ging, ik wist veel beter waar mijn valkuilen liggen van mijzelf. Ik wist dat het voor mij soms moeilijk is om om hulp te vragen en om op tijd hulp te vragen."</i>	11

Tabel 11: Deelvraag externe factoren

Code	Voorbeeld uit eigen data	Aantal
Begeleiding	<i>"Het was niet dat hele kille van mijn allereerste stagebegeleider, het was niet het verstikkende van mijn tweede stagebegeleider. Het was gewoon precies in balans. Wat mij echt heel goed heeft geholpen om mijn stage goed af te ronden."</i>	14
Duidelijke afspraken	<i>"Ja, ik heb nu afgesproken dat als de spanning mij te hoog oploopt dan kies ik ervoor om het een keer over te slaan."</i>	8
Gezien worden als collega	<i>"Ook inderdaad het gevoel hebben er bij te horen. Ik was echt onderdeel van het team en had goede connecties met andere stagiaires. Dat is een gigantisch verschil geweest."</i>	4
Grootte stagebedrijf	<i>"Ik denk dat het grootste verschil is dat het kleinschaliger is."</i>	4
Openheid	<i>"Ik heb wel openheid gegeven over klachten op het gebied van dat er zelf heel veel speelt. Daar ben ik wel open over geweest en dat was voor mij wel bevorderend want daardoor werd er met mij meegedacht en dat heeft meer rust gegeven."</i>	9

Vertrouwen	<i>"Het vertrouwen wat zij hadden gaf mijzelf ook vertrouwen. Ik had zo iets van oh zij hebben vertrouwen in mij dat ik dit kan doen, dan probeer ik het ook."</i>	4
Vrijheid	<i>"Ik had veel vrijheid qua uren, ik mocht eigenlijk gedurende de tijd heel erg mijn eigen uren invullen. Wat mij heel veel vrijheid gaf en dus ook minder stress."</i>	18
Werkzaamheden	<i>"Ik heb sowieso aangegeven dat ik één op één leuk vond qua werkzaamheden. Dat geeft mij dus ook heel veel energie om één op één echt met iemand iets op te bouwen."</i>	2

Bijlage 5: Checklists

Belemmerende factoren

- ☐ Sociale vaardigheden
- ☐ Stagebegeleider/collega's zijn niet bekend met problematiek
- ☐ Moeite met communicatie
- ☐ Onvoldoende contact tussen school en stagebedrijf
- ☐ Angst voor stigmatisering
- ☐ Niet flexibele beoordelingsmethoden
- ☐ Te weinig begeleiding vanuit school en stagebedrijf
- ☐ Geen of weinig begeleiding bij kiezen van stage
- ☐ Aanpassingen zijn niet mogelijk
- ☐ Prestatiedruk
- ☐ Directe gevolgen (vermoeidheid, concentratie etc.)
- ☐ Moeite om mogelijkheden en grenzen aan te geven
- ☐ Onvoorspelbaarheid van klachten
- ☐ Niet weten bij wie je terecht kan op stage of school
- ☐ Onzekerheid over werkzaamheden
- ☐ Negatief zelfbeeld
- ☐ Niet open zijn over klachten

Bevorderende factoren

- ☐ Openheid over klachten/problematiek
- ☐ Stagebegeleider is bekend met problematiek
- ☐ Goed contact tussen school, stagebedrijf en student
- ☐ Gevoel hebben erbij te horen
- ☐ Zorgzame, ondersteunende en gastvrije omgeving
- ☐ Structuur aanbrengen
- ☐ Meer informatie over ondersteuningsmogelijkheden
- ☐ Flexibele uren
- ☐ Centraal stellen van wensen en mogelijkheden van student
- ☐ Ondersteunend gedrag van collega's
- ☐ Openheid en vertrouwen vanuit stagebedrijf
- ☐ Duidelijke afspraken
- ☐ Positief zelfbeeld
- ☐ Bewust zijn sterke kanten
- ☐ Op de hoogte zijn van aanpassingsmogelijkheden binnen stage
- ☐ Intrinsieke motivatie
- ☐ Voorbereid worden op wijzigingen

Bijlage 6: Zorgvuldig omgaan met proefpersonen

formulier

Zorgvuldigheidsmaatregelen onderzoek door studenten Toegepaste Psychologie

Project / vak / studieonderdeel:	Bachelor scriptie
Docent / coach:	Jessica van der Staak
Onderwerp:	Stagelopen met psychische problemen
Begin- en eindtijd van het onderzoek:	Februari 2022- juni 2022
Beschrijving van het onderzoek (kort maar volledig):	In dit onderzoek zal door middel van uitvoeren van interviews meer informatie verzameld worden over waar studenten met psychische problemen tegen aan lopen omtrent het stageproces. Hiernaast zal er ook worden gekeken naar wat er wel goed gaat en wat hier aan bijdraagt.

Ondergetekende(n) verklaart (verklaren) zonder voorbehoud en naar waarheid bijgaand formulier te hebben ingevuld in verband met in het kader van de opleiding Toegepaste Psychologie uit te voeren onderzoek.

Naam van de student(en):	Handtekening:
Marit Hiemstra	

Datum: 28-03-2022

	Aankruisen indien van toepassing		Beantwoord onderstaande vragen als in de vorige kolom het vakje met → is aangekruist.	Kan hier redelijkerwijs toch nog schade uit ontstaan? (kruis het juiste vakje aan)	
	A		B	C	
1				Nee	Ja
Privacy / anonimiteit					
1.1 Ken je de naam van proefpersonen? Heb je adresgegevens?	Nee ↙	Ja →	Hoe is de anonimiteit gegarandeerd? <i>De persoonlijke gegevens zullen niet worden opgenomen in het verslag. Wanneer worden de gegevens vernietigd en wie is daar verantwoordelijk voor?</i> <i>De opnames van de interviews zullen worden vernietigd wanneer de interviews gecodeerd zijn.</i> Als naam van proefpersoon of een bedrijf of dergelijke tóch wordt gepubliceerd, geven de betrokkenen daar dan expliciet toestemming voor? <i>Dat is niet het geval.</i>	X	
1.2 Ken je het e-mailadres van de proefpersonen?	Nee ↙	Ja →	Hoe zorg je ervoor dat het adres uit je adressenlijst verdwijnt o.a. met het oog op spam / verspreiding van virussen? <i>De mails zullen worden verwijderd wanneer de interviews hebben plaatsgevonden en alle benodigde informatie is verzameld.</i>	X	
1.3 Beschik je over (andere) persoonlijke gegevens?	Nee ↙	Ja →	Zijn deze gegevens nodig? Waarom? <i>Het kan zijn dat ik beschik over gegevens over de opleiding en stage van de student. Dit is namelijk belangrijk om te weten wat de werkzaamheden tijdens de stage waren. Hier zal verder niks mee worden gedaan, hiernaast zal het bedrijf niet worden benoemd.</i>	X	
1.4 Komen proefpersonen op foto of op beeld- of geluidband te staan?	Nee ↙	Ja →	Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte? Wie krijgen dit materiaal te zien / horen? Geven proefpersonen hier nadrukkelijk toestemming voor? <i>Er zal van tevoren, op papier, toestemming gevraagd worden aan de deelnemers. Ik zal de enige zijn die toegang heeft tot dit materiaal.</i>	X	
1.5 Wordt er gewerkt met bekenden van de onderzoekers?	Nee ↙	Ja →	<i>Bestaat de mogelijkheid van rolverwarring? Zijn er problemen denkbaar op het gebied van privacy of bijvoorbeeld strijdigheid van belangen en de verhouding die kan ontstaan door een lastige testuitslag? Wat wordt er gedaan om deze problemen te voorkomen? Welke alternatieve oplossingen zijn overwogen en waarom zijn die niet toegepast?</i>		
2					

Informatie en toestemming					
2.1 Wordt proefpersonen expliciet om toestemming gevraagd?	Ja ⬇	Nee ➔	Waarom niet?		
2.2 Worden proefpersonen vooraf op de hoogte gebracht van het doel van het onderzoek / de interventie?	Ja ⬇	Nee ➔	Waarom niet? Worden proefpersonen achteraf op de hoogte gebracht?		
2.3 Wordt proefpersonen naar waarheid duidelijk gemaakt wie de opdrachtgever is / welke belangen de opdrachtgever heeft?	Ja ⬇	Nee ➔	Waarom niet? Worden proefpersonen achteraf op de hoogte gebracht?		
2.4 Kunnen proefpersonen deelname weigeren?	Ja ⬇	Nee ➔	Waarom niet?		
2.5 Kunnen proefpersonen op elk moment stoppen / van verdere medewerking afzien?	Ja ⬇	Nee ➔	Waarom niet?		
2.6 Wordt het proefpersonen duidelijk gemaakt in welke rol je met ze werkt? (Bijvoorbeeld om van te leren, als medewerker voor een opdrachtgever)	Ja ⬇	Nee ➔	Waarom niet? Worden proefpersonen achteraf op de hoogte gebracht?		
2.7 Wordt proefpersonen de mogelijkheid geboden op de hoogte te worden gebracht van uitkomsten / resultaten?	Ja ⬇	Nee ➔	Waarom niet?		
2.8 Wordt aan proefpersonen onjuiste informatie verstrekt over de opdrachtgever, het doel van het onderzoek of dergelijke.?	Nee ⬇	Ja ➔	Waarom? Worden proefpersonen achteraf op de hoogte gebracht?		
2.9 Zijn (sommige) proefpersonen minderjarig?	Nee ⬇	Ja ➔	Is toestemming geregeld met ouders/verzorgers? Zo nee, waarom niet?		
2.10 Zijn (sommige) proefpersonen wilsonbekwaam?	Nee ⬇	Ja ➔	Is toestemming geregeld met eventuele andere verantwoordelijken? Zo nee, waarom niet?		
2.11 Is er een protocol gemaakt waarin staat hoe en in welke bewoordingen	Ja ➔		Er zal een brief worden opgesteld waarin al deze informatie staat vermeld.		

proefpersonen over de punten 2.1 tot en met 2.8 op de hoogte worden gebracht?		Nee →	Waarom niet?	
---	--	----------	--------------	--

3 Mogelijke schadelijke effecten					
3.1 Is er tijdens het onderzoek sprake van misleiding van proefpersonen?	Nee ↙	Ja →	Waarom is dit nodig? Wat is de aard van de misleiding? Wanneer en hoe worden proefpersonen op de hoogte gebracht (debriefing)?		
3.2 Kan de proefpersoon door deelname geestelijk, sociaal, fysiek of andere nadeel ondervinden? Denk hierbij <i>onder andere</i> aan bewustwording van iets onaangenaams, in verlegenheid, frustratie of stress worden gebracht, het ongewenst bekend worden van uitkomsten enzovoort.	Nee ↙	Ja →	Welke nadelen zijn denkbaar? Wat wordt er gedaan om deze nadelen te voorkomen? Wat om de schade te beperken? Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte?		
3.3 Kunnen er groeperingen (denk ook aan kwetsbare groepen / minderheden) door deelname aan of bijvoorbeeld uitkomsten van onderzoek of publiciteit erover ervan nadeel ondervinden?	Nee ↙	Ja →	Welke nadelen zijn denkbaar? Wat wordt er gedaan om deze nadelen te voorkomen? Wat om de schade te beperken? Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte?		
3.4 Kunnen organisaties en dergelijke (bijvoorbeeld school of woningbouwcorporatie die er 'slecht' van afkomt) nadelen ondervinden van de uitkomsten van of publiciteit rond het onderzoek?	Nee ↙	Ja →	Welke nadelen zijn denkbaar? Wat wordt er gedaan om deze nadelen te voorkomen? Wat om de schade te beperken? Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte? Zijn betreffende organisaties hiervan op de hoogte?		
3.5 Kunnen er op basis van het onderzoek beslissingen worden genomen (door bijvoorbeeld opdrachtgever) die nadelig kunnen zijn voor bepaalde (groepen) mensen?	Nee ↙	Ja →	Welke beslissingen kunnen voor wie nadelig zijn? Wat wordt er gedaan om deze nadelen te voorkomen? Wat om de schade te beperken? Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte? Zijn andere betrokkenen hiervan op de hoogte?		
3.6 Kunnen uitkomsten / testuitslagen schokkend /	Nee	Ja →	Worden er vooraf afspraken gemaakt over de bespreking van de uitkomsten / uitslagen? Is er de mogelijkheid van opvang, nazorg of doorverwijzing geregeld?		

naar zijn voor de betrokkene?	↙				
----------------------------------	---	--	--	--	--

4. Afweging voor- en nadelen					
Als er in het voorgaande zaken zijn waarmee proefpersonen of anderen te kort kan worden gedaan, staan daar wellicht voordelen van het onderzoek tegenover (verbetering van de situatie van mensen, onderwijs- /leerdoeleinden, verdiensten e.d.). Zijn er zulke voordelen?	Ja	Nee →	Welke voordelen zijn dat? In hoeverre wegen de nadelen op tegen deze voordelen?		

Bijlage 7: Belemmerende- en bevorderende factoren uit de literatuur

Hieronder vindt u een overzicht met de geraadpleegde literatuur. De bronnen zijn genummerd zodat de factoren in bijlage 7 gemakkelijker te herleiden zijn naar de afkomstige bron.

Tabel 12: Overzicht met geraadpleegde literatuur

1	Nevala, N., Pehkonen, I., Koskela, I., Ruusuvuori, J., & Anttila, H. (2014). Workplace Accommodation Among Persons with Disabilities: A Systematic Review of Its Effectiveness and Barriers or Facilitators. <i>Journal of Occupational Rehabilitation</i> , 25(2), 432–448. https://doi.org/10.1007/s10926-014-9548-z
2	Van der Weide, J., De Vries, S., & Grooten, G. (2021b). Jonge professionals met psychische kwetsbaarheid: lust of last? <i>Tijdschrift voor HRM</i> , 24(4), 32–49. https://doi.org/10.5117/thrm2021.4.weid
3	Schouten, M., Spierings, F. C. C. P., & Dudevszky, S. I. Z. A. (2020, juli). <i>Koplopers: factoren in participatie</i> . https://www.hogeschoolrotterdam.nl/contentassets/b2e0b44b0fb140bb8cc91ad6b8c7234d/onderzoeksrapport-koplopers--factoreninparticipatievoorweb.pdf
4	Zaussinger, S., & Terzieva, B. (2018). Fear of Stigmatisation among Students with Disabilities in Austria. <i>Social Inclusion</i> , 6(4), 182–193. https://doi.org/10.17645/si.v6i4.1667
5	Eimers, T., Kennis, R., Özdemir, M. (2013) Aan het werk met passend beroepsonderwijs: Loopbanen van jongeren met een beperking in het MBO. Nijmegen: KBA Nijmegen.
6	Eimers, T., Leest, B., Jenniskens, T., & Beurskens, K. (2020). Studeren met psychische problemen in het mbo. <i>Nijmegen: KBA</i> .
7	De Wolff, C. (2010). Studeren met een functiebeperking aan de Hanzehogeschool Groningen.
8	Korevaar, L. (2015). Handboek Begeleid Leren. https://www.begeleidleren.nl/wp-content/uploads/2015/02/Handboek-Begeleid-Leren.pdf

Tabel 13: Overzicht belemmerende factoren werk

Overgang naar werk	
Belemmerende factoren	Artikel
De houding, het ongeloof en het onbegrip van collega's en werkgevers	1
Werkgevers zijn niet bereid aanpassingen te aanvaarden	1
Gebrek aan overleg met de werknemer over de geschiktheid van de werkplekaanpassingen (WA)	1
Ernst van de symptomen (bijv. vermoeidheid)	1
Vermoeidheid	2
Verminderde concentratie	2
Vergeetachtigheid	2
Moeite om mogelijkheden en grenzen aan te geven bij collega's of leidinggevende.	2
Belang van zelfredzaamheid	2

Prestatiedruk	2
Angst voor negatieve consequenties	2
Onwetendheid van collega's en leidinggevend	2
Mentale druk en onvoorspelbaarheid van klachten	2
Niet weten bij wie en wanneer ze hun verhaal kunnen doen	2
Slechte ervaringen	2
Omgaan met deadlines	2
Hoge eisen stellen aan zichzelf	2
Onzekerheid over kwaliteit werkzaamheden	2
Werkgevers zijn te betrokken	2
Leidinggevende niet bekend met problematiek	2
Weinig contact met leidinggevende	2
Stress	2
Onzekerheid van proefperiode of tijdelijk contract	2
Verminderde planvaardigheden, overzicht houden en flexibiliteit	2
Geen controle hebben over psychische klachten	2

Tabel 14: Overzicht bevorderende factoren werk

Overgang naar werk	
Bevorderende factoren	Artikel
Flexibele werk uren	1
Maatwerk bieden	2
Centraal stellen van de mogelijkheden en wensen van de desbetreffende persoon	2
Intensieve begeleiding (bijv. jobcoach)	2
Training (bijv. sociale vaardigheden)	2
Begeleiding (bijv. therapie)	2
Inclusieve werkplekken	2
Ondersteunende gedrag van collega's voor het welbevinden van mensen met psychische klachten	2
Ondersteuning voor integratie op werkplek (m.b.t. werkcultuur en ongeschreven regels)	2
Openheid en vertrouwen vanuit de werkomgeving	2
Focus op hun talenten	2
Passende begeleiding	2
Veilig voelende werkomgeving	2
Duidelijke afspraken	2
Uitspreken van wederzijdse verwachtingen	2
Vertrouwen	2
Ruimte	2
Respect	2
Vertrouwen zichtbaar laten merken	2
Bewust zijn van talenten	2

Verstevigen zelfbeeld en zelfvertrouwen	2
In kaart brengen aanpassingen in het dagelijkse werk, de werkwijze en werkomgeving	2
Ordering aanbrengen d.m.v. goede begeleiding	2
Voorbereid worden op wijzigingen	2
Vast aanspreekpunt hebben	2

Procesmodel 5: Overzicht belemmerende factoren studie

Studie	
Belemmerende factoren	Artikel
Traumatische gebeurtenissen	3
Minderwaardig zelfbeeld/ zelfstigmatisering	3
Het nog geen grip hebben op psychische klachten	3
Ingrijpende levensgebeurtenissen	3
(Vermijdende) coping strategieën	3
Perfectionisme	3
Zelfstigma	3
Ingrijpende levensgebeurtenissen	3
Geen focus hebben	3
Institutionalisering	3
Gebrek aan stabiliteit woonomgeving	3
Te veel of te weinig stimulering van onderwijsprofessionals, hulpverleners of familieleden	3
Gebrek aan begeleiding bij het kiezen en verkrijgen van een passende opleiding	3
Stigmatisering door professionals	3
Wetgeving of beleid kunnen van invloed zijn op financiële positie	3
Breuklijnen en levensloop en schoolloopbanen zorgen voor verhoogd risico op knelpunten in het onderwijstraject	3
Prestatiedruk en inflexibel schoolsysteem	3
Van instantie naar instantie	3
Gebrek aan disciplineren	3
Inperkende (woon)omgeving	3
Traumatische gebeurtenissen, stigmatisering	3
Extra stressfactoren door psychische kwetsbaarheid	3
Problemen in de cognitieve functies, moeite met omgaan stress	3
Psychische functiebeperkingen	3
(Geanticipeerd) zelfstigma	3
Drugsgebruik	3
Weinig zelfbeheersing	3
Zelfstigma	3
Omgevingsfactoren	3

Handelingsverlegenheid onder onderwijsprofessionals	3
Geringe mogelijkheden voor één op één begeleiding	3
Gebrekkig bereik van informatie ondersteuningsmogelijkheden onder docenten en studenten	3
Gebrek aan coördinatie van diensten	3
Onvoldoende ondersteuning bij ontwikkeling vaardigheden die nodig zijn om te voldoen aan studie- en sociale eisen	3
Onmacht en isolement als gevolg van traumatische ervaringen	3
Niet open zijn over psychische kwetsbaarheid	3
Stigmatisering/ zelfstigma/ negatief zelfbeeld	3
Gemaskerd gedrag	3
Problemen met sociale vaardigheden	3
Ontbreken van steun, begrip en aansluiting, zowel bij docenten als medestudenten	
Co-ruminatie in peersupport	
Handelingsverlegenheid bij docenten	3
Vasthouden aan een oude relatie	3
Beperkte steunbronnen	3
Onveilig schoolklimaat	3
Beperkte steunbronnen	3
Gebrek aan aansluiting/ negatieve peer-relaties	3
Onvoldoende gezien worden	3
Onveilig leefklimaat	3
Vooroordelen/ discriminatie	3
Communicatiekloof instanties	3
Taboe op psychische kwetsbaarheid	3
Onverwachte perioden van ziekteverzuim	4
Studieorganisatie die niet/moeilijk meebuigt	4
Problematische sociale interacties met leeftijdsgenoten en academisch personeel	4
Angst voor stigmatisering	4
Zoeken geen hulp uit angst voor sociaal isolement of nadelen voor academische kansen	4
Examen gerelateerde belemmeringen	4
Niet flexibele beoordelingsmethoden	4
Verplichte aanwezigheid	4
Strak ingedeeld examenrooster	4
Strikte deadlines	4
Concentratieproblemen	7
Moeite met het aanbrengen van structuur	7
Communicatieproblemen met docenten en medestudenten	7
Gestelde eisen aan samenwerking	7
Open opdrachten	7

Hoorcolleges	7
Gebrek aan begeleiding bij het verkrijgen van een opleiding of cursus en problemen met de uitkerende instanties en de studiefinanciering	8
Te kort aan ondersteuning bij het kiezen van een geschikte opleiding of cursus	8
Te kort aan emotionele ondersteuning	8
Te kort aan hulp bij het omgaan met psychische klachten	8
Te kort aan hulp bij opbouwen van een studieritme	8
De persoonlijke begeleiding van decanen, studieadviseurs en docenten voldoet nog onvoldoende aan de behoefte van deze groep studenten	8
Kennisgebrek en vooroordelen bij docenten	8
Bezorgdheid en vooroordelen bij GGZ-hulpverleners	8
Overbescherming of overstimulering door familieleden	8

Procesmodel 6: Overzicht bevorderende factoren studie

Studie	
Bevorderende factoren	Artikel
Kunnen kiezen voor een opleiding waarvoor een jongere gemotiveerd is	3
Zelfkennis/identiteitsbesef	3
Het inzicht dat er ondersteuningsmogelijkheden zijn binnen eigen kring	3
Zelfstandigheid en zelfmanagement	3
Omgevingsbesef; op de hoogte zijn van ondersteuningsmogelijkheden	3
Zelfmanagement	3
Acceptatie	3
Realistische verwachtingen	3
Zelfkennis/ zelfacceptatie	3
Intrinsieke ambitie voor opleiding/werk	3
Extrinsieke motivatie	3
Ondersteunen bij het ontwikkelen van eigen deskundigheid over eigen leven en 'gebruiksaanwijzing'	3
Jongere serieus nemen en ruimte geven om zelfkennis op te doen	3
Ondersteuning bieden in het leren omgaan met psychische klachten en het vragen om hulp	3
Ondersteuning bieden bij het aanvragen van subsidies en studiefinanciering	3
Flexibel schoolsysteem	3

Begeleiding bij het zoeken van huisvesting	3
De ervaring dat iemand een persoonlijkheid is met eigen kwaliteiten, vaardigheden en eigen uitdagingen	3
Doorzettingsvermogen, ambitie en bijzonder talenten	3
Passies, hobby's, activiteiten, geloof	3
Niet meer het 'slechte pad' op willen	3
Uitstralen van vertrouwen in de veerkracht en mogelijkheden, het bieden van ruimte om fouten te mogen maken	3
Expertise op het gebied van het beoordelen van functietekorten en het ontwikkelen van aangepaste studiesituaties	3
Jongeren leren hoe zij om kunnen gaan met problemen en gebruik kunnen maken van interne en externe hulpbronnen	3
Herhaling en laagdrempeligheid m.b.t het geven van informatie over ondersteuningsmogelijkheden	3
Flexibel omgaan met regels/procedures, bereidheid om aangepaste studie situaties te creëren	3
Integrale en effectieve communicatie tussen de betrokken professionals	3
Juiste hulp	3
Aandachtige, sensitieve professionals	3
Evenwaardigheid in het contact	3
Tempo opstellen behandelplan	3
Maatwerk	3
Aandachtige, open professionals	3
Evenwaardigheid in het contact	3
Gevoel van erbij horen	3
Hulp zoeken	3
Inzetten eigen ervaring en kwetsbaarheid	3
Assertiviteit, hulp zoeken	3
Liefde voor naasten	3
Inzetten eigen ervaring en kwetsbaarheid	
Open, veilige leeromgeving	
Gelijkwaardige samenwerking (met peers en docenten)	3
Ruimte voor ervaringsdeskundigheid	3
Goede contactkwaliteit, samenwerkend partnerschap	3
Ontwikkelingsgericht werken	3
Het laten zien van de eigen kwetsbaarheid van de onderwijsprofessional in het contact	3
Flexibiliteit in het contact, aandacht voor periodes van uitval	3
Peersupport	3
Continuïteit in de begeleiding	3
Beschikbaarheid van steunbronnen	3
Inclusief schoolklimaat	3

Ruimte voor delen van verhalen van kwetsbaarheid	3
Steun van peers	3
Ruimte voor ervaringsdeskundigheid	3
Beschikbaarheid van steunbronnen	3
Kleine groepsgrootte	3
Persoonlijke aandacht	3
Tijdig ingrijpen	3
Verhoogd sociaal contact	4
Meer het gevoel erbij te horen	4
Toename van de omvang van het studieprogramma → anonimiteit	4
Zorgzame, ondersteunende en gastvrije omgeving	4
Goed bijhouden van lesstof	7
Structuur aanbrengen in lesstof met behulp van anderen of op basis van studievaardigheden die ze zich door middel van extra training hebben eigen gemaakt	7
Uitleg vragen aan studenten of docenten	7
Vooraan zitten bij hoorcolleges	7
Toepassen van studievaardigheden of studietips van SLB-ers	7
Meer aandacht voor voorlichting vóór de start van de studie	7
Informatie over ondersteuning aanbieden op een duidelijk vindbare plaats op Blackboard, eventueel bij de opleiding	7
Meer aandacht en tijd inruimen voor de (SLB) begeleiding van studenten met een beperking	7

Tabel 15: Overzicht belemmerende factoren mbo-stage

Mbo-stage	
Belemmerende factoren	Artikel
Sociale vaardigheden	5
Communicatie	5
Moeite met werken onder een baas of in een team	5
Aanpassingen en oplossingen binnen de school zijn niet te realiseren binnen het stage bedrijf	5
Stagebegeleider is onbekend met problematiek	5
Problemen in samenwerken	6
Communicatie	6
De begeleider op de werkplek, collega's en leidinggevenden zijn vaak niet goed bekend met de problematiek van de student of kunnen daarmee niet omgaan	6
De student weet zich onvoldoende aan te passen aan de omgeving	6

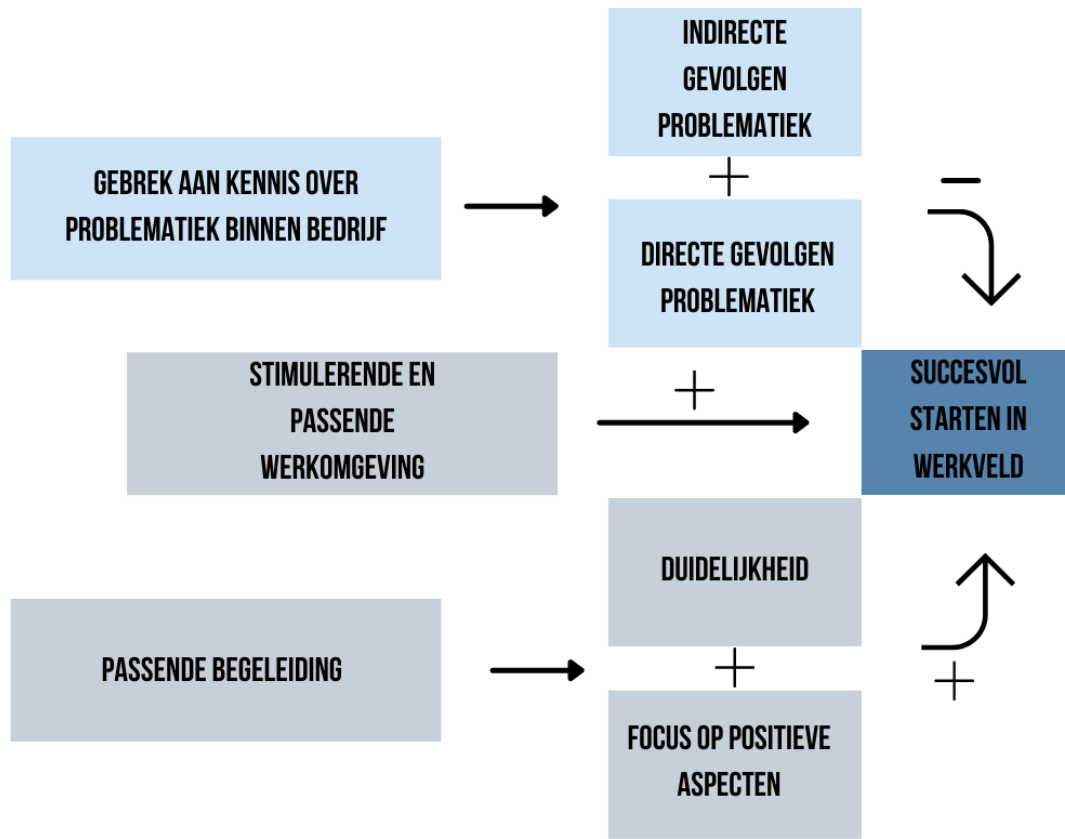
Organisatorische beperkingen	6
Onvoldoende capaciteit om studenten op hun stageplek te begeleiden of om werkbegeleiders in leerbedrijven te ondersteunen	6
Onvoldoende bekendheid en deskundigheid bij werkbegeleiders	6
Onvoldoende contact tussen school en leerbedrijf	6

Tabel 16: Overzicht bevorderende factoren mbo-stage

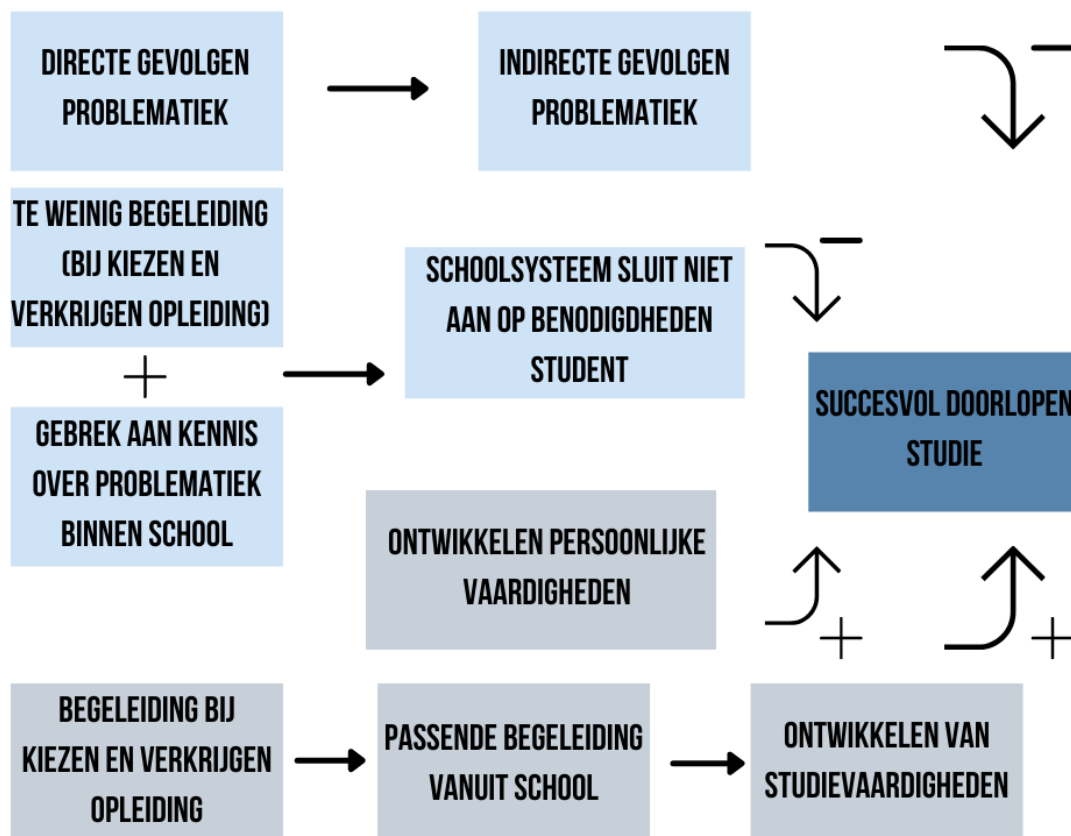
Mbo-stage	
Bevorderende factoren	Artikel
Openheid van stagebegeleider voor problematiek	5
Bekendheid van stagebegeleider met problematiek	5
Goed contact tussen stagiair en begeleider vanuit school	6
Goed contact tussen school en stagebedrijf	6
Goed contact tussen stagiair en begeleider binnen stagebedrijf	6
Stage opvatten als essentieel onderdeel in de vorming van de student	6

Bijlage 8: Procesmodellen factoren literatuuronderzoek

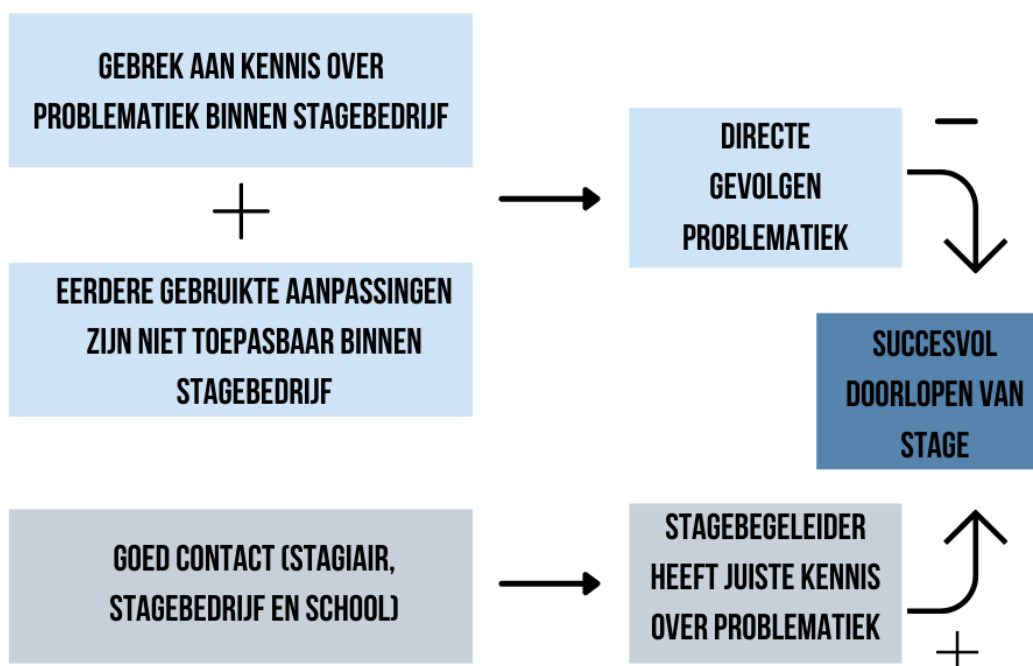
8.1 Procesmodel succesvol starten in werkveld

8.2 Procesmodel succesvol doorlopen studie

8.3 Procesmodel succesvol doorlopen van stage

Bijlage 9: Oorspronkelijke oproep

Loop je stage/heb je stage gelopen en wil je meedenken hoe het kiezen van een stage makkelijker te laten verlopen?

Voor mijn afstudeeronderzoek vanuit het Lectoraat Rehabilitatie wil ik in kaart brengen wat belemmerende en bevorderende factoren zijn voor studenten met psychische klachten en/of functiebeperking tijdens het stagelopen. Het lectoraat wil met deze informatie een module ontwikkelen die toekomstige stagiaires, voorafgaand aan de zoektocht naar een stage, kunnen doorlopen. Het doel is om het hiermee makkelijker te maken om de juiste stageplek te kiezen, in kaart te brengen waar er ruimte is voor eventuele aanpassingen binnen de stageplek en/of om te kijken hoe er gebruik gemaakt kan worden van de sterke kanten van de stagiair.

Voor dit onderzoek ben ik op zoek naar studenten die met mij in gesprek zouden willen gaan over wat struikelblokken zijn binnen de stage en wat er juist wel goed gaat. Voldoe je aan de volgende criteria:

- Je loopt op dit moment stage of je hebt dit jaar of vorig studiejaar stage gelopen
- Je hebt een diagnose voor psychische klachten en/of een functiebeperking (bijv. ADHD, ASS, depressie etc)

En heb je binnenkort een uurtje de tijd? Dan ben ik op zoek naar jou! Jouw ervaring op het gebied van stage lopen met psychische klachten kan voor toekomstige stagiaires bijdragen aan het soepeler doorlopen van de gehele stageperiode.

Wil je deelnemen of meer informatie? Mail dan naar m.hiemstra@st.hanze.nl

Praktische informatie interview:

- Duur: max. 60 minuten
- Het interview kan zowel online als op de Hanze worden gehouden
- In het interview zal er worden ingegaan op de ervaringen omtrent stage, zowel wat er goed ging als wat jij eventueel van tevoren nodig had gehad.
- Het interview zal worden opgenomen. Deze opnames zullen alleen voor onderzoeksdoeleinden worden gebruikt. De opnames worden na het transcriberen vernietigd.
- Alle informatie zal anoniem worden verwerkt
- Na afloop van het interview ontvang je een VVV bon t.w.v. €12,50 als bedankje

Wie ben ik:

Mijn naam is Marit Hiemstra, ik ben 4^e-jaars student Toegepaste Psychologie en momenteel ben ik bezig met mijn afstudeeronderzoek binnen het lectoraat Rehabilitatie. Ik ben erg geïnteresseerd in het welzijn van studenten en ik weet hoe lastig het stagelopen soms kan zijn. Daarom doe ik dit onderzoek in opdracht van het Lectoraat Rehabilitatie.